

Eskişehir'in Kültür ve Edebiyat Elçileri: Şairler ve Eskişehir

Medine SİVRİ*

Eskişehir'in Kültür ve Edebiyat Elçileri: Şairler ve Eskişehir

Culture and Literature Ambassadors of Eskişehir: Poets and Eskişehir

Özet

Abstract

Bu çalışmanın amacı, Eskişehir'i gerek yurt içinde gerekse yurt dışında edebiyat ve sanat dünyasında temsil eden, yaptıkları edebi ve sanatsal üretimlerle ona artı değer kazandıran ve Eskişehir'in yetiştirdiği kültür ve edebiyat elçileri çok değerli şairlerinin en azından bir kısmının şiirlerini, kültür ve edebiyatımız açısından önemlerini, Eskişehir'le olan bağlarını, bunu şiirlerine yansıttıklarını tematik olarak irdelemektir. Bu anlamda Eskişehir'in yetiştirdiği genellikle kendi şahıslarına münhasır çok önemli şairlerin hepsinin burada incelenmesi mümkün olmayacağından, çalışmayı sınırlandırabilmek adına bu çalışmada genel hatlarıyla Eskişehir'de yetişen şairlere değinildikten sonra çalışmamızı Erol Büyükmereç, Sennur Sezer, Enis Batur, Haydar Ergülen, Rahmi Emeç ve Ekrem Budak'ın şiirleri çeşitli açılardan irdelenmeye çalışılmıştır.

In this study, it is aimed to thematically analyse the poems of -at least a part of- valuable poets raised in Eskişehir as literary and cultural ambassadors who represent Eskişehir in the world of literature and arts both at home and abroad, and add value to the culture of the city with their literary and artistic productions and to focus on their importance in terms of our culture and literature, their connection with Eskişehir and the way that they reflect this connection in their poems. In this context, as it's not possible to examine all of the important poets who generally have unique characteristics and raised in Eskişehir, we have limited the study area with the poems of Erol Büyükmereç, Sennur Sezer, Enis Batur, Haydar Ergülen, Rahmi Emeç and Ekrem Budak to determine the limits of the study, and tried to examine their poems from various aspects after focusing the poets raised in Eskişehir in general terms.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Edebiyat, Şair, Şiir, Eskişehir

Key Words: Culture, Literature, Poet, Poem, Eskişehir

1. Giriş

Önce söz vardı ve ilk söz Tanrı'dandı. Kutsal kitapların tamamı, insanlar arasındaki düzeni sağlamak, hak, adalet, doğruluk, paylaşım, hoşgörü gibi değerleriyle ideal insanı yaratabilmek adına sözün simyası şiirin dilini kullandı. Çünkü söz öyle büyük, öyle yüce, öyle güçlü ve öyle bir iletişim aracıdır ki, kıldan ince kılıçtan keskindir.

"Yazın kuramcıları, yazın tarihçileri ve kimi eleştirmenlere göre tüm dilsel ürünler, şiirin toprağında boy atıp gelişmiştir. Daha doğrusu yazınsal ürünlerin ya da türlerin anası şiirdir" (Özdemir, 1999, s. 49). Şiir, düşünce ve duyguyu biçimlendirmede özel olarak seçilmiş bir türdür. Yazınsal türler içerisinde, en etkili dile sahip bir söylem biçimidir. Çünkü şiir, bir söz sanatıdır. "Bir bakıma,

* Medine SİVRİ, Doç. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü, medinesivri@gmail.com

imgelerle düşünme sanatıdır” (A.g.e., s. 57). Yaşamın içinde, yaşamı anlamlı kılan, yaşamın asıl adı, asıl yüzüdür şiir. “İnsanoğlu bir acayip nesnedir, tatlı sözle muhabbete çevrilir” diyen Pir Sultan Abdal ya da “İşitin ey yarenler/ Aşk bir güneşe benzer/ Aşkı olmayan gönül/ Bir kara taşta benzer”.... “Sözünü bilen kişinin/ Yüzünü ak ede bir söz/ Sözü pişirip diyenin/ İşini sağ ede bir söz..... Söz ola kese savaşı/ Söz ola kestire başı/ Söz ola ağulu aşı/ Bal ile yağ ede bir söz” diyen Yunus Emre, “Şiir, insanı sevmeye yarar” diyen Metin Altıok, şiirin bu çok önemli işlevini ne güzel dile getirir. Özdemir, “Şiirin, dil içinde özel bir dil olduğu” gerçeğini dile getirerek şöyle devam eder: “Şiir, bilgi aktarmak için yazılmaz. Şiirin aktardığı şey bilgi değil, yaşantıdır. Duygulardan, imgelerden, düşlerden, özlemlerden oluşmuş bir yaşantı birikiminin ürünüdür şiir... Dış dünyayı duyular yoluyla bize tanıtıyor, duyularımızı çalıştırıp inceltiyor. Şiir, gördüğümüz gibi, bilgi dağarcığımızı zenginleştirme, bize bil-mediklerimizi öğretme gibi bir amaç gütmüyor. Bunun yerine yaşamı değişik yönleriyle algılamayı, duyarlığımızı keskinleştirmeyi sağlıyor. Sezme gücümüzü besleyip geliştiriyor.” (bkz., a.g.e., ss. 54-57).

Olaylar bizi ve dünyayı nasıl bir değişime sürüklüyor, işte bunun yansısının dile gelişidir şiir. Yaşantı paylaşımıdır, bir şey öğretme ya da iletme kaygısı gütmmez. Dilin doğasında etkileycilik olduğu için, özellikle şiir dili “iletişimin ana biçimi” haline gelmiştir. Çünkü düz yazının da özelliklerini içinde barındırır. İnsanlar arasındaki ilk toplumsal iletişimi sağlayan ve toplumsal kuralları benimsetmeyi hedefleyen tüm kutsal kitaplara da bakıldığında, insanlara daha etkili bir dille ulaşabilmek ve gerekli kuralların benimsenmesi ve uygulanması için şiirsel söylemin olanaklarından yararlandığı gözlemlenir.

Görüldüğü gibi, şiir, bir dildir, ancak kendine özgü bir dildir, bir üst dildir, bir dil sanatıdır, bir dil mimarisidir. Klasik anlamda iletişimden çok etkilemeye, duygulandırmaya, çağrışım yapmaya dönük bir söz sanatıdır. Duygu, düşünce, heyecan, çeşitli algı ve izlenimleri önce söze, sonra dile dönüştürme sanatıdır. Onun amacı, temelde düzyazı gibi, konuşma dili gibi iletişim kurmak değil, sözcükler aracılığıyla, etkilemek, duygulandırmak, heyecan vermek, okurun zihninde heyecan doğurmaktır. Melih Cevdet Anday’ın dediği gibi: “Şairi, normal bir iletişimciden (ortalama insan) ayıran, onun dilin simyageri olmasıdır... Yani dil sisteminin öğeleri arasında, ilginç, yer yer alışılmamış benzetmeler, bağdaştırmalar, aktarmalar, imgeler, dilsel sapmalar aracılığıyla ve çeşitli anlam ve ses özelliklerinden yararlanarak, yeni bileşimlerle, yeni anlamlar, yeni çağrışımlar, yeni tasarımlar, yeni duygulanımlar doğurmasıdır.” Yani şiir, yazınsal alanların en önemli çalışma alanlarından biridir ve en eski yazınsal türdür. Özel bir dildir, günlük dilden ve düzyazıdan farklıdır. Şiir dilini düzyazıdan ayıran en önemli özellik, şiir dilinin ses ya da biçimsel özellikleri (dize, vezin, uyak) değil, dil sisteminin öğeleri arasında kurduğu özel bağlantılardır ve bu bağlantılar aracılığıyla yeni tasarımlar, yeni duygu değerleri oluşturmaktadır.

Biz bu çalışmada, çalışmamız sınırlı olduğundan, çok geniş bir eser yelpazesi olan ve üzerlerine ciltler dolusu kitaplar yazılabilecek Enis Batur’un şiirleri yerine sadece otobiyografik eseri Mürekkep Zaman’da özellikle Eskişehir’le ilgili ayrıntılı bilgiler verdiğinden bu eseri incelememize dâhil etmeyi uygun bulduk. Çalışmamızda bunca önemli esere imza atmış değerli şairlerimiz Erol Büyükmeriç, Sennur Sezer, Rahmi Emeç ve Ekrem Budak’ın şiirlerine genelinde kent-şiir, özelinde Eskişehir bağ-

lamında genel olarak kısa kısa değindikten sonra, Eskişehir’le bütünleşmiş Haydar Ergülen’in şiirlerini “kent-şiir” ve Eskişehir bağlamında ayrıntılı bir biçimde irdelemeye çalışacağız. Söz konusu şairlerimize geçmeden önce Eskişehir’in kendisinde ayrıcalıklı bir yeri olan Türk şiirinin seçkin şairlerinden Cemal Süreya’dan da kısaca söz etmek yerinde olacaktır.

“Her ölüm erken ölümdür” diyen ve Rahmi Emeç’in söylemiyle; “1954’te Mülkiye’den mezun olduktan sonra Eskişehir’in havasını soluyup bu kente şiirler yazan ve Türk şiirinin ölümsüz şairlerinden Cemal Süreya, Erzincan’da doğmuş Eskişehirli bir şairdir. Onu, ilk memuriyet yeri olan Eskişehir’e çeken şey, Söğüt’te yaşayan sevdiği kadın Seniha’dır. Çünkü görev yapabileceği ve Seniha’ya en yakın olabileceği kenttir Eskişehir. Ankara’da, memuriyet için “tercihi” sorulduğunda, tereddütsüz “Eskişehir” der. Eskişehir’de, Vişnelik Mahallesi, Zambak Sokak’ta bir eve yerleşir. Yaşamı boyunca “göçebe” bir hayatı benimseyen şairimizin “Eskişehir durağı”, onun şiir serüvenine “usta işi” dizeler bırakır. Bir yanda Porsuk, bir yanda Köprübaşı gibi her Eskişehir’i solumuş insanda yer eden mekânlar, onun şiirinde sözcüklerle yaşayan siyah beyaz bir fotoğraf karesi gibidir (Emeç, 2011, ss. 45-46): “Porsuk nehrinin geçtiği kadınlar/Hepsine yüzer kere rasladım en azdan/Hepsi de bir şarkı edinmiş kendine/Umutsuz sevdalara tutulmak onlarda/Bütünsüz uykulara yatmak onlarda/Verdimi adama her şeylerini verirler/Ben gördüm ne gördümse kadınlarda/Porsuk nehrinin geçtiği... Benim asıl bir Sıdkam vardı bu Eskişehirde/Şimdi bıyıklı bir assubayın karısı/Sıdika ah Sıdika cumartesi gecelerinin/Kafamı taştan taşa vuruyorum faydasız/Sen başkaydın senin kadınlığın senin arkadaşlığın/İstemem herkes duysun maceramızı/Allahtan korkarım.”

“Kentten yaşayan bir organizma olduğuna inanan” Feridun Andaç, kenti bir soluk alma yeri, insanın kendini biçimleme barınağı olarak görür. “Bir yaşama alanı olmanın ötesinde birçok açıdan gelişmenin de göstergeleridir kentler. Modern çağların getirdiği değişimler, kentlerin dokusunu değiştirebilmiş, insan ögesinin burada soluk aldığı mekânlarla yeni bir anlam katabilmiştir kuşkusuz. Ama kent gerçeğinin değişemeyen yanını asıl bizlere anlatan yazılı metinler, o geçişleri/değişimleri gözler önüne sermekle kalmamış, mekânların kendine özgü dilleri olabileceğini yansıtmışlardır. Özellikle de insan gerçeğinin buralarda biçimlenme serüveni başlı başına bir olgudur.” (Andaç, 2011, s. 166)

Bu kentlerden biri de Eskişehir’dir. Eskişehir, binlerce yıllık kadim uygarlıklara beşiklik etmiş Anadolu’nun incisi ve insanlık kültür tarihinin çok önemli ve çok eski merkezlerinden biridir. Bu şehir, eşek kulaklarıyla ünlü Midas’a, Anadolu’nun Türkleşmesinde ve İslamlaşmasında kahramanlıklarıyla halkın gönlünde taht kurmuş ve destanlaşmış Seyyid Battal Gazi’ye, dört büyük veliden biri olan Seyyid Sultan Şücaaddin Veli’ye, bir Kalenderi dervişi olan Üryan Baba’ya, nüktedanlığıyla ülkesinin sınırlarını aşip hemen hemen tüm dünyaya mal olmuş Nasreddin Hoca’ya, Türkçesini ilk yazın dili haline getiren Hakk ve halk aşığı Yunus Emre’ye, Emir Melik Gazi’ye ve daha başka çok önemli kişilere ve değerlere ev sahipliği yapmıştır.

Engin Kırılı’ya göre; “Eskişehir il sınırları içerisinde yapılan arkeolojik araştırmalara göre, ilk yerleşmenin MÖ 3500 yıllarında Şarhöyük ve çevresinde olduğu sonucuna varılmıştır. Demircihöyük’teki buluntulara göre ise Eskişehir ve çevresinde tarih öncesi yerleşmenin MÖ 5500 yıllarına

kadar uzandığı yönünde çeşitli iddialar ileri sürülmektedir. Türkiye'nin en eski kentlerinden biri olan Eskişehir şehrinin temelleri antik çağda kurulan Doryleaum kentiyle atılmıştır. Şehir, İlkçağ Tarihi boyunca birçok kez düşman orduları tarafından tahrip edilmiş ise de, daha sonra yeniden kurulmuştur. Dışarıdan gelen istilalara karşı koyabilmek için kent en az üç defa yer değiştirmiştir. Öncele ri Porsuk suyu çevresinde, yani ovada kurulan kent, dışarıdan gelen istilalara karşı savunmasız bir yapı arz ettiğinden, ikinci kent Porsuk Ovası'nın gerisindeki plato üzerine çekilerek (şimdiki Karacahisar) kale kent tarzında yapılmıştır. Türkler döneminde daha farklı bir mekân benimsenerek özellikle Miryakefalon Savaşı'ndan sonra yeni merkez Odunpazarı ve çevresinde oluşmuş ve böylece modern Eskişehir'in temelleri atılmıştır. Eskişehir yöresi Osmanlı İmparatorluğu'nun da beşiği olmuştur" (Kırlı, 2011, ss. 18-19).

Bu kadar köklü bir kültür mirasına sahip Eskişehir'in edebiyat ve kültür dünyasında da dönemlerine damga vurmuş çok önemli insanlar yer almıştır ve burada saymakla bitmez. Sadece edebiyat dünyasına bir göz attığımızda, Eskişehir deyince ilk aklımıza gelen ve bu şehirle, gerek doğrudan bir organik bağı olan, içinde yaşayan, gerekse eserlerinde bir şekilde bu şehri işleyen şairler ve yazarları şöyle sıralamak mümkündür: Yunus Emre ve Nasreddin Hoca ile Eskişehir'de temelleri köklü bir biçimde atılan edebiyat ve sanat köprüsünün ardılları Nasreddin Hoca'nın torunu Hızır Bey, onun oğlu Sinan Paşa, Aziz Mahmud Hüdayi, Şeyh Baba Yusuf, Pir Mehmet, İlhami Dede, Genç Abdal, Mustafa Şükrü Baba, Cemal Duru, Rıza Polat Akkoyunlu, Vehbi Cem Aşkun, Mehmet Aziz Bolel, Kemal Volga, Orhon Murat Arıburnu, Cevdet Savgar Kıratlı, Recep Bilginer, İsmail Ali Sarar, Yahya Benekay, Ümit Yaşar Oğuzcan, Fehmi Kabadayı, A. Naci Gelendost, Nihat Aşar, Çetin Aşki Özkırım, İsmail Bayram, Zeki Taşan, Âşık Pervani, Mehmet Saffet Devrim, Süleyman Zeki Algür, İsmail Sadık Gaşan, Muharrem Kubat, Muhiddin Beyazıd, İbrahim Sağır, Ersan Sözer, Güngör Göral, Ünsal Kınıklı, Ergun Hiçyılmaz, Erol Büyükmeriç, Sami Derintuna, Yücel Saraçoğlu, Erol Martal, Sennur Sezer, Ömer Aşıcı, Hikmet Önpeker, Nedim Uçar, Yalçın Benlican, Azmi Kerman, Ali Çapan, Rabia Barış, Ertuğrul Şakar, Enis Batur, Fikret Akın, Ahmet Kot, Âşık Nurşah, Lütfü Kılıç, Mustafa Özçelik, Faruk Çakmak, Gürcan Banger, Serdar Lütfü Yiğit, Aydın Aşkan, Haydar Ergülen, Neşe Matay, Telli Suna Gölpek, Zafer Uğur, İsmet Şenyurt, Şakir Kurtulmuş, Erdoğan Ekiner, Naci Deviran, Rami Emeç, Ekrem Budak, Ali Öztürk, Necmi Selamet, Nedime Köşgeroğlu, Mehmet Ali Yılmaz, Meryem Sevin, Mustafa Ünal, Can Özgür, Hüseyin Atlansoy, Rıdvan Dansuk, Sinan Gürsoy, Davut Güner, Sevim Yücal, Nazmi Ağıl, Erhan Tuna, Özgür Özmen Uysal, Kemal Yıldırım, Nurşen Şen, Ali Kanneçi, Hakan Savaş, Mesut Doğan, Uğur Bilge, Fevziye Şen, Zehra Çam, Funda Aytüre, Arif Pişkin, Fatma Şengil Süzer, Filiz Öztürk, Hasan Erkek, Nadide İnce, Hicran Koçak, Neriman Ağaoğlu, Tuna Kiremitçi, Buse Eylem Uncu, Devrim M. Dirlikyapan, Mustafa Gürel, S. Bülent Boz, Kerem Akduman, Murat Şahbaz, Cenk Sarılar, Kaan Sarı, Barı Günaydın, Erhan Lanpir, Suna Yenice, İbrahim Cansızoğlu, Ayşe Akkaya, Özgür Akkaya, İbrahim Altısöz, Naci Armağan, Bilgin Yüksel, Mazlum Cihangir, Rasim Köroğlu, Atasoy Müftüoğlu, Recep Bilginer, Muzaffer Cura, Ali Haydar Çakta, Emel İrtem, Emine Gürbüz, Nilüfer Altunkaya, Şakir Özüdoğru, Harun Atak, Olcay Özmen, Semih Yıldız, Kaan Uzuner, Halil Gürkan, Süleyman Şen, Sabri Dil, Neşet Tınaztepe, M. Kuddusi Çetinkuş, Mehmet Ali Kalkan, Kazım Özgür, Mehmet Yavuz, Kadir Kaya, Cengiz Ersöz vb. ile devam ede gelmiştir. (bkz., Topyıldız,

1998; Gökdağ, 1997). Ayrıca Halide Edip Adıvar, Orhan Şaik Gökyay, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Refik Halit Karay, Eflatun Cem Güney, Kerime Nadir, Arif Nihat Asya, Ceyhun Atuf Kansu, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Talip Apaydın, Adalet Ağaoğlu, Vasfi Mahir Kocatürk, Turgut Uyar, Erdal Alover, Vehbi Cem Aşkun, Cemal Süreyya, Ayşe Yamaç gibi yazar ve şairlerin de eserlerinde Eskişehir bir şekilde yerini almıştır.

2. Enis Batur ve Eskişehir

28 Haziran 1952 yılında Eskişehir’de doğan Enis Batur, şair, denemeci, çevirmen ve yayıncıdır. Tıpkı içinde büyüdüğü topraklar gibi çok renkli, çok yönlü, çok yaratıcı ve çok verimli bir şairdir. Ortaöğrenimini İstanbul ve Ankara’da, yükseköğrenimini Ortadoğu Teknik Üniversitesi ve Paris’te tamamladı. İlk yazısı 1970 yılında, ilk kitapları 1973’te yayımlandı. Kimi yazılarında Leman Batur, Fakir İdris, Reşit İmrahor, Salim Kantörün, Sarp Yenisey, Yenisey, İdris Kantörün, Hakkı Aksulu takma adlarını kullandı. Milli Eğitim Bakanlığı Yayın Dairesi Başkanlığı (1979-1980), Milliyet’in kültür servisi ve yan yayınlar yöneticiliğini (1983-1984), Milliyet Büyük Ansiklopedi’nin (1986) ve Dönemli Yayıncılık’ın genel yayın yönetmenliğini (1987-1988) yaptı; 1988’den itibaren Yapı Kredi Yayınları’nda çalıştı ve daha sonra ayrıldı. Yazı, Oluşum, MEB, Tan, Gergedan, Şehir, Sanat Dünyamız, Kitaplık, Cogito, Arredemento Dekorasyon, Fol gibi dergilerin hazırlanışında sorumluluklar üstlendi. Şiir ve yazıları Soyut, Türk Dili, Oluşum, Kitaplık, Papirus, Yazko Edebiyat, Şiir Atı, Gergedan, Sombahar, Aydınlık, Nar, Cogito, Argos ve Milliyet Sanat gibi çok çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlandı. Remzi Kitabevi’nin (1990-1993), TRT’deki “Okudukça” programının (1994-1999) yayın danışmanlığını yaptı. Açık Radyo’nun kuruluşuna katkıda bulundu ve “Şifa, Şifre, Deşifre” programını gerçekleştirdi. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO)’nun “Göreme’den İstanbul’a Kültür Mirasımız” kampanyasını (1984) yönetti. Cumhuriyet, Milliyet, Dünya, Aydınlık gazetelerinde, Yeni Gündem, P-Eki, Express, 2000’e Doğru dergilerinde 1978-1998 arası düzenli haftalık yazılar yazdı. Yurtdışındaki çeşitli dergilerde şu ürünleri yayımlandı: Poesia, Il Ebbro Quaterno, Letters Internationales, Quarterly West, Tabaccaria, Podium, Kelk, Connaissance des Arts, Talisman, Didale. Şiirleriyle Cemal Süreyya, Altın Portakal (Opera adlı şiir kitabıyla), Sibilla Aleramo, Necatigil ödülleri, denemeleriyle TDK ödülünü ve 2002 Türkiye Yayıncılar Birliği Düşünce ve İfade Özgürlüğü Ödülü’nü kazandı. Batur, 1998-1999 akademik yılından 2002-2003 eğitim ve öğretim yılına dek Galatasaray Üniversitesi’nde ders verdi. 2008 yılında Epsilon Beta edebiyat topluluğunu kurdu, topluluğun ilk ürünü olan “Centuria % 45-Epsilon Beta” başlıklı kitap 2009 yılında yayımlandı. On bir yabancı dilde yirmi beş, Türkçede yüz yirmiye aşkın kitabıyla edebiyatımızın en verimli yazarları arasında yer aldı. 2006’dan bu yana NTV’nin danışmanlığını yapmaktadır. Oldukça üretken ve yaratıcı bir şair ve yazar olan Enis Batur’un eserleri şöyledir:

Eros ve Hgades, Bir Ortaçağ Yalnızlığı (1973); Nil (1975); Ara Kitab (1976); Ayna (1977); İblise Göre İncil, Şiir ve İdeoloji (1979); Kandil, Meseller Kitabı, Tahta Troya (1981); Dış Kanama (1982); Alternatif: Aydın, Sarnıç, Tuğralar (1985); Babil Yazıları, Otuz Kuş Birden Olmak (1986); Estetik Ütopya, Kara Mizah Antolojisi, Viyana İçin Siyah Vals, Yazılar ve Tuğralar (toplu şiirler, 1973-1987); Bu Kalem Bukalemun: Düşler-Gündüşleri-Librettolar-Kuruntular-Oyunlar-Romanlar-Parçabaşı Dikişler ve Hurufi Notlar, Eşittir Sonsuz, Gergedanname, İki/z, Modern Dünya Edebiyatı Antolojisi

(1988); Gri Divan, Kediler Krallara Bakabilir, Koma Provaları, Sıçrayan Fasulye: Edebiyat ve Sanatta Hayvanlar, Almanak: Edebiyat ve Sanatta Zaman Kavramı, Yüzyüze: Edebiyat ve Sanatta Surat Sûreti, Söz'lük, (1990); Gönderen: Enis Batur, İskeletler Dansı, Biling: Edebiyat ve Sanatta Uyku, Ses-Harf-İmge: İlhan Usmanbaş'la Düet (1991); Başkalaşımın I-X, Hatay'da Bir Rolls-Royce: "İndiana Jones'un Son Seferi" Üzerine Divertimento ve Pembe Ellialtı ve de Kelebek Camı, Küçük Kıpırtı Tarihi: Köşebentler, Perişey, Tuğralar, Ahmet Hamdi Tanpınar/Seçmeler, Gutenberg Gökadasına Gezinti (1992); Ağlayan Kadınlar Lahdi, Kırkpere, Perec Kullanım Kılavuzu, Şiir ve İdeoloji, Gesualdo, Unutulmuş Şiirler Antolojisi, Yazının Ucu Yazınsal Denemeler 1976-1993 (1993); İstanbul İçin Şeh-rengiz, Üç İzmir, Ankara Ankara, Akabe, Kandil, Ondört + X=14 deneysel metin, Unutulmuş Şiirler Antolojisi (1994); Taşrada Ölüm ve Dirim Hazırlıkları, Darb ve Mesel: Arka Şiirler, E/Babil Yazıları, Günebakan I: Alternatif: Aydın, Günebakan II: Saatsiz Maarif Takvimi, Modernlerin Gecesi ve Şairin Alaaddin Hali ve Haşhaşım, I-II-III-IV-V-VI-VII-VIII-IX-X-XI (1995); Opera 1-4004, Yolcu, İki Deniz Arası Siyah Topraklar ve Keşif, (1996, 1997); Doğu-Batı Dîvanı I-II, Seyr-ü Sefer Defter, Bu Kalem Melun, Modernizmin Serüveni: Bir "Temel Metinler" Seçkisi 1840-1990, Frenhoferolmak (1997); Aciz Çağ, Faltaşları, Sütte Ne Çok Kan, Türkiye'nin Üçlemi, Issız Dönme Dolap (1998); Su, Tüyün Üzerinde Bekler, Kurşunkalem Portreler, Amerika Büyük Bir Şaka, Sevgili Frank, Ama Ona Ne Kadar Gülebili-riz? New York Seyahati, Fatma Tülin / Bir (İki) Sergi Öncesinden Tablolar (1999); Acı Bilgi: Fugue Sanatı Üzerine Bir Roman Denemesi, Kanat Hareketleri, Başkalaşımın XI-XX, İlhan Berk: Mağara Ressamı, Sapkın Nakkaş, Nâmahrem Kalem, Râbia Hâtun: "Tuhaf Bir Kıyâmet" + 41 Şiir (2000); Yazboz, Smokinli Berduş: Şiir Yazıları 1974-2000, Kum Saatinden Harfler: Sokulgan Okur İçin İçbü-keyler, Elma: Örgü Teknikleri Üzerine Bir Roman Denemesi, Defter (Selçuk Demirel ile birlikte), Avrupa Güneşinin Doğduğu Yere Yolculuk (2001), Papirüs, Mürekkep, Tüy: Seçme Şiirler, Şehren'is, Başka Yollar, Bir Varmış Bir Okmuş: Sözümona Düzmece Bir Wilhelm Tell Hikâyesi, İstanbul des Djins (2002); Ağırtaştırıcı Sebepler Dîvanı, Bekçi, Abdal Düşü: Düzyazı Şiirler, Patates, PARİS, ece-kent, Kravat, Sel Yayıncılık / Geceyarısı Kitapları Dizisi, Sahici Trenler İçin Oyuncak Kitap, Mazruf, (2003); Bu Kalem Un (ufak), İmgeleri Kim Dinler?, Mürekkep Zaman, Okuma Lambası (2004), Cep Meşikleri, Bulutlardan Yontma Kayalar (2005), Plati, Ottomanes, Eyfel (2006), Neyin Nesisin Sen?, Hurufî Gözüyle Büyük Kutusu, Sinema Yazıları, Gövde'm, Öteki Prova(2007), Suya Seng, Pasaport Damgaları, Ada Defterleri, Ziyaret (2008), Sır, Bir Oynaşı, Başkalaşımın XXI-XXX, Mekik, Pervasız Pervasız, Kulak (2009), Doğu-Batı Dîvanı III, Hâneberduş, Noksan (2010), Uç Şiirler, 60 mm, Mum-ya Köpek, Tilki, Hayalet (2011) (bkz., Topyıldız, s.?, Usgül, s. 10).

Yabancı dillerdeki bazı kitapları: Scritti e sigilli: 1973-1990, (İtalyancaya çev. Işıl Saatçioğlu) Ro-ma: Fondazione Piazzola, 1992; Imago Mundi, (İtalyancaya çev. Işıl Saatçioğlu) Milano: Garzanti, 1994; Neğmey-i Butimar, (Farsçaya çev. Cavit Mukaddes) Tahran: Peyzeh, 1996; Passpoort, (Fele-menkçeye çev. D. Koopman) Rotterdam: Rotterdam Poetry, 1998; La Sarcophage des Pleureuses, (Fransızcaya çev. N. Cingöz) Montpellier: Fata Morgana, 2000; Sefer be ayne-i digeri, (Farsçaya çev. Hamid Farazande), Isfahan: Nakş-ı Horşid, 2000.

Direktörlüğünü Haydar Ergülen'in yaptığı ve 10-13 Mayıs 2012 tarihlerinde Eskişehir Tepebaşı Belediyesi'nce ikincisi düzenlenen II. Uluslararası Eskişehir Şiir Buluşması'nın onur konuğu Enis

Batur oldu. Bu festival, edebiyat ve sanat dünyasına olan yoğun katkısından dolayı Enis Batur için bir tür vefa ve teşekkür organizasyonuydu. Bu festivalde Enis Batur'un şiiri uzman akademisyenlerce anlatıldı ve şiiri üzerine çeşitli oturumlar düzenlendi. Uluslararası bir festivalin kendi doğduğu topraklarda onur konuğu olma şerefini yaşayan Enis Batur, üretkenliğinin ve yaratıcılığının temelinde yatan Eskişehir'e ve onun izlerine özellikle otobiyografik bir eser olan "Mürekkep Zaman" da her şeyin başladığı yer olarak ayrıcalıklı bir yer ayırır.

Sevinç Yeşiltaş'ın TRT II'ye hazırladığı yazarlar ve kentlerin anlatıldığı "Güzergâh Edebiyat" adlı program için Enis Batur'un koşulsuz tercihi, doğduğu ve çocukluğunu geçirdiği Eskişehir olur. Bu programla Batur uzun zamandır ayrı kaldığı şehre adeta bir dönüş seferi düzenler ve kendi hayatını bir kazıbilimci gibi katman katman yeniden su yüzüne çıkarır. Bu belgesel çekimleri Enis Batur'u yeniden çocukluk günlerine ve anılarına götürür. Şehirlerarası trenlerin sürekli gurbet taşıdığı, okula gitmek için her sabah kara kışta bile yürümek zorunda kaldığı istasyon ve caddesi, ilk evlerinin olduğu "Yukarı Mahalle", istasyonun tam karşısındaki okuduğu Dumlupınar İlkokulu, Defterdar Caddesi'nde oturduğu iki katlı kırmızı evin üst katı, Kılıçoğlu Sineması, Asri Sinema, Köprübaşı, Odunpazarı, bisikletiyle gezdiği sokaklar... Belki de eserlerinde yoğun olarak işlediği tren, gar ve istasyon imgelerinin kökeni, çocukluğunu geçirdiği ilk yıllardaki bu gar, istasyon ve tren üçlüsünün yer aldığı mahallededir. "Eskişehir serüveni Enis Batur'un ailesi için 1. Dünya Savaşı yıllarında başlar. O yıllarda büyükbaba Ömer Lütfü Bey, Eczacılık Fakültesi'ndeki öğrenimini bitirir ve nedendir bilinmez, doğup büyüdüğü Yanya'ya dönmek yerine Eskişehir'e yerleşmeye karar verir." (Göker, s. 24)

Sevinç Yeşiltaş belgeselin içine yerleştirmek için bir metin yazmasını ister Batur'dan ve o da Eskişehir'in onun için ne kadar önemli olduğunu gün gibi ortaya çıkaran şu satırları yazar ilkin: "Yıllardır iki şehir arasında, İstanbul ve Paris, bölünmüş, yaşıyor ve yazıyorum. Yolculuklarım, yakın, uzak pek çok ülkeye, kente, noktaya savuruyor beni. Belgesel çekimi için Eskişehir'de karar kıldıysam, doğduğum, çocukluğumu geçirdiğim o kent beni rahim duygusuyla kendisine bağladığı, hicret duygusuyla dibimde sızlattığı için. Her şey orada bitmeyecek belki, gelgelelim, her şeyin, benim hayatımda, orada başladığı, biçim aldığı, bugünüme yarınma yön verdiği apaçık ortada: Benim, Zaman ve Mekân içinde parçalanışımın kökü Eskişehir topraklarına iniyor." (A.g.m., s. 25)

Enis Batur'un eskiye bir hayranlığı vardır ve eski dokuyu değiştiren her şeye de bir kızgınlığı. Eski mahallesinin fotoğrafını çekmesini isterler ondan program için, o fotoğraf çekmeye gittiğinde yaşadığı hayal kırıklığını şöyle dile getirir. "Elimde fotoğraf makinam, eskiden mahallemin, evimizin bulunduğu kesitteki mahalleye, apartmanlara bakakalıyorum bir süre: Tek bir iz kalmamış o günlerden, ne ev, ne de bahçe, komşu evlerin yerini bloklar almış, fabrikanın yerinde bir otopark, Kanatlı ailesinin üç villası durmasaymış, yalnızca Porsuk'u kerteriz almak gerekecekmış. Fotoğraf çekmemi istiyorlar, senaryo öyle kurulmuş. İyi ama 'ne'yin fotoğrafını çekebilirim burada, bir kayboluşun, hepten kaybolmuşluğun fotoğrafını mı? Zaman, uzamı böylesine silebilir ancak." (A.g.m., s. 25)

Zaman-mekân algısı ve ikisinin arasında kalmışlık, parçalanmışlık onun şiirinin ana eksenini oluşturur. Bir şehrin ve eski mekânların, içinde yaşanan mimarinin bir şairin belleği ve imgelemi için ne kadar önemli olduğuna bir kez daha tanık oluruz bu satırlarla. Bu kısacık değini de bile Enis

Batur'un, Eskişehir'in bir kültür elçisi olarak ne kadar önem arz ettiğini ve hem yurtiçi, hem de yurtdışı yazınında ürettiği çok önemli eserleriyle bizi en iyi şekilde temsil ettiğini görmek mümkündür.

3. Erol Büyükmeriç ve Eskişehir

Erol Büyükmeriç, 1942 yılında İstanbul'da (Zeynep Kâmil Hastanesi'nde) doğar. Babası ve annesi PTT çalışanlarından Selahattin Bey ile Şefika Hanım'dır. Sekiz yaşına kadar Kadıköy Hasanpaşa'da oturur. Özdemiroğlu İlkokulu'nda ilköğretime başlar. İlkokul ikinci sınıftayken Acıbadem'e taşınırlar. Ortaokulu Kadıköy Yeldeğirmeni'nde tamamlar. Önce Haydarpaşa Lisesi'ne kaydını yaptırır da, ailesinin ekonomik sorunlarından dolayı Ankara Demiryol Meslek Okulu yatılı sınavına girer ve kazanır. Demiryollarına personel yetiştiren bu okuluna kaydını yaptırır. Büyükmeriç 1960 yılında okulu bitirir ve aynı yıl Demiryollarının Adana İşletmesi'ne memur olarak atanır. İki sene burada çalışır. 1964 yılında evlenir ve 1965'de kızı Ayşegül doğar. Çocukluğunda başlayan sinema, kitap ve karikatür tutkusu hayatından hiç eksik olmaz. 1969'da Eskişehir'deki 'TÖS' binasında ilk karikatür sergisini açar. 1972'de üniversite sınavlarına girer ve o zaman öyle anılmayan şimdiki Anadolu Üniversitesi, Kimya Mühendisliği Fakültesi'nin gece bölümünü kazanır ve buradan mezun olur. Demiryollarında memurluk ve ilköğretimden liseye çeşitli kademelerde öğretmenlik yapar. Mühendislikten emekli olur. Emekliliğinden sonra çocuk ve gençlik yazınına yönelir. Eskişehir Osmaniye Üniversitesi'nde bir dönem çocuk edebiyatı dersi verir. Eskişehir'de "Meriç Kardeş" adlı çocuk dergisini dört sayı çıkarır. Kimi şiir, öykü ve yazıları, Çağdaş Türk Dili, Türk Dili, Varlık, Güzel Yazılar, Düzyazı Defteri ve Yazılıkaya dergilerinde yayımlanır. 1998 Ekim ayında "Market" adlı öyküsü, Varlık Dergisi'nin "Ustaların Seçtikleri" köşesinde (Nursel Duruel) en iyi üç öykü arasında yer alır. "Son İki Çocuk" romanı ile "Mevlüt Kaplan Edebiyat Ödülü 1999 Roman Yarışması'nda mansiyon ödülünü kazanır. 2004'de Eskişehir Çağdaş Gazeteciler Derneği tarafından "Yılın Çocuk Edebiyatı Yazarı" seçilir. "Midas'ın Serçeparmağı" adlı romanı ile "2006 Dünya Kitap Altın Sayfa İlkgençlik Ödülü"nü alır. Karikatür alanında da ürün veren Büyükmeriç, Eskişehir, Ankara ve Akşehir'de üç kişisel sergi açar ve birçok karma sergiye katılır. Eskişehir'de yayımlanmakta olan Yazılıkaya Şiir Yapracağı dergisinin yazı işleri müdürlüğünü yapar. Türkiye Yazarlar Sendikası üyesidir. (Büyükmeriç, 2011, Gürbüz, 2010, ss. 4-14)

Yayımlanmış kitapları: Yergök (roman, 1996), Çağdaş Yorumla Nasreddin Hoca (karikatür, 1998), Bozbıdık (roman, 1999), Emece Memece Çizgili Bilmece (şiirli bilmece- karikatür, 2000), Son İki Çocuk (roman, 2000), Gizemli Anne (roman, 2004), Eski Bisiklet (roman, 2005), Midas'ın Serçeparmağı (roman, Mart 2006), Kanatlı Düşler (şiir, 2011), Doğum Günü Armağanı (Nisan 2013, öykü).

Genelde çocuklar ve gençler için yazan, sağlıklı nesiller yetiştirebilmek adına bu alanda yazınsal ürün vermenin önemini bilincine varan Büyükmeriç, çoğunlukla roman ve öykü ağırlıklı yazsa da, az ve öz ürettiği şiirleri de diğer yapıtları kadar özgün ve değerlidir. Son derece özgün ve yaratıcı, hemen hemen başka bir örneğini daha bulamayacağımız Emece Memece Çizgili Bilmece kitabı bu farklı ve duyarlı şiir anlayışının da kanıtıdır. Çeşitli dergilerde zaman zaman yayınlanan şiirlerinin dışında, Nisan 2011'de, Tudem Yayınları'ndan çıkan "Kanatlı Düşler" şiir kitabı, çocuklar ve gençler

için yazdığı ilk şiir kitabıdır. Çok kitap basmak ya da yazmak önemli değildir, önemli olan o kitabın içeriği ve niteliğidir. Tek kitaplık devler vardır edebiyat tarihlerinde. "Hasretinden Prangalar Eskittim" şiir kitabıyla örneğin Ahmet Arif, tarihin unutulmaz altın sayfalarına adını yazdıranlardan biridir. Erol Büyükmeriç de az ama öz ve özgün üreten Eskişehirli bir yazar, çizer ve şairdir. Kendi köklerinden beslenen ve besleyen bir kelim ustası, dil ustası, söz simyageridir. Arı Türkçesi ve bilinçli, özenli dil kullanımıyla çocukların, gençlerin ve yetişkinlerin hafızalarında yer edinir. Türk yazınında çocuk gerçekliğinin farkına varmış ve bunun önemini kavramış nadir yazar ve şairlerdendir. Yaratıcı, çok yönlü, düş ve düşünce gücünü zorlayıcıdır. Çizgileriyle özgün bilmece ve bulmacalar yaratmış, Nasrettin Hoca'yı modernize ederek günümüz çocuklarına yeniden armağan etmiştir. Gerçek bir doğa tutkunu ve hayvan dostu olan şair büyümeyen çocuk yüreğiyle bu tutkusunu çocuklara ve gençlere de buluşturur. Hayatı, doğayı ve insanı duyumsayarak yaşayan Erol Büyükmeriç için bir eserin oluşumunda, kurgusunda; okunmuşluk, yaşanmışlık ve gözlem çok önemlidir.

Yazarların ve şairlerin eserlerinde elbette yaşadıkları ortamların çok derin izleri vardır. Bu anlamda çocukluğunun altın yıllarını geçirdiği İstanbul'un yanı sıra Eskişehir de Erol Büyükmeriç'in yazınsal yaşamının ana eksenlerinden biri hatta en temeli konumundadır. Halen Eskişehir'de yaşayan şairimizle 29.07.2013 tarihinde yaptığımız söyleşide, kendisine Eskişehir'in bir mekân olarak yaptıklarında ve yazınsal kimliğinin oluşumundaki yerine ve önemine dair yönelttiğimiz sorulara yanıtı bizzat şairin kendi ağzından şöyle oldu:

Yarım yüzyıla yakın bir zamandır yaşadığım Eskişehir'in kent ve kırsalında insana, doğaya ve içsel coğrafyama değgin var olan tüm duyuşsal ve algısal dizgelerimin anlam kodlarından yola çıkarak insan algısında yeni kodlar oluşturabilecek bir uğraşının ardına düştüm. Romanlar, şiirler yazdım, karikatürler çizdim. Çocukluğum ve gençliğim yaşanmışlıklarla, gözlemlerle, okunmuşluklarla başka kentlerde geçse de sonradan ağdırdıklarımınla birlikte heybemde ne varsa Eskişehir'de döktüm yükümü.

İlkin romanla başladı bu yürüyüşüm. İlk romanım Yergök'le (1996). Sözüünü ettiğim olgular bağlamında lirik bir anlatımdı biçimdeki yeğleyişim. Şiirseldi diğer bir deyişle. Mekân ise kışları karlı geçen yüksek, ormanlık bir yerd. Kuşkusuz ağırlıklı olarak yaşadığım Eskişehir Tekeçiler Köyü'nden esinlenmişim.

Çok geçmeden gündoğusunu baştanbaşa kaplayan Yaşam Ormanı görüldü. Üç köşeli yaşam ağaçları göğe doğru yükselmiş, yavru fidanları bağrına basar gibi kucaklamıştı. Kar düzlüğünü yalayararak esen rüzgâr, ağaçlara çarptıkça, sanki içindeki sesi dilleyip ezgisel bir uğultuya dönüşüyordu:"Kollarım sana uzanıyor / Korkma içime gir İngök/ Duyumsa sana neler verdiğimi/ Yeşilimi, çiçeğimi, soluğumu/ Bir de gizli yolumu." (Büyükmeriç, 2012 b, s. 43)

Sonra konusu Eskişehir'in kırsalında geçen -Alpu/Bozan/Çatacak Ormanı- Bozbidik romanımda: Bozbidik yaz boyunca kırlarda özgürce yaşadı. Kimi engin otlaklarda yayıldı, kimi pınarlardan buz gibi sular içti, kimi aklına estikçe yanık yanık anırdı. Bu arada birçok yılki eşeğine rastladı. Onlarla uzun uzun kendi dillerince konuştu. İçinde var olan yaşam gücünü bu yitik varlıklarla paylaşmaya çalıştı. (Büyükmeriç, 2009, s. 64) ve son romanım Midas'ın Serçeparmağı romanımın esinlenme ve

yazılış öyküsü de yine Eskişehir’de başlar. Eskişehir kent belleğinde yaşayan ve beni çok etkileyen Frig ve Midas izleğiyle:

2001 yılında Eskişehir’deyim. O sıralar Eskişehir’li şair Rahmi Emeç ile “Cumartesi Söyleşileri” adını yakıştırdığımız, ikili bir şiir etkinliği oluşturmuşuz; salt, şiir üzerinde baş başa söyleşiler yapıyoruz. Zaman zaman bu söyleşilerimize arkadaşlarımız da katılıyor. İşte böyle çoğaldığımız bir söyleşimizde konumuz Friglere ağıyor. Frigler, Eskişehir yöresinde de bolca yapıtlar bırakan tarihsel bir topluluk. Ki bu yapıtlardan biri Midas Anıtı diye de anılan Yazılıkaya Anıtı, kentlin yazılı - görsel basınında korunması, turizme katkı vermesi bağlamında sık sık gündeme getirilen görkemli bir yapıt. Söz sözü kovalıyor, konu bu kez Friglerin ünlü kralı Midas’ın Polatlı, Yassıhöyük Köyü’ndeki dağsal mezarına kayıyor. Eskişehirli yazar-şair Dr. Sinan Gürsoy, ilköğretim yıllarında Yassıhöyük Köyü’ne yapmış olduğu okul gezisi sırasında Midas’ın mezarında Midas’ın “serçeparmağı kemiğini” bulduğunu, onu uğur getirsin diye üniversite yıllarına dek boynunda taşıdığını söylüyor. İşte o anda, imgelem dünyamda bir kapı aralanıyor. Serçeparmağı eksik olan Midas iskeleti, pırl pırl bir imge olarak karşımda dikiliyor. Bir anda doğan imgem, düşlemimde kabaca bir kurgu oluşturuyor: “Midas’ın Altın Tutkusu” söylencesinden yola çıkarak, biçim, biçem, içerik bakımından klasik öyküden ayrılaştırdığım bir yoruma göz kırpan bir kurgu bu. Başat imgem, “serçeparmaksız Midas iskeleti”... Böylelikle beni dört yıl peşinde koşturacak romanım adıyla birlikte doğuyor: “Midas’ın Serçeparmağı.” (Büyükmeriç, Ekim 2006, s. 815)

2006- 2012 yıllarında Eskişehir’de Rahmi Emeç’le çıkardığımız “Yazılıkaya Şiir Yaprağı” adlı dergi, şiir yolunu belirleyen ve besleyen bir okuldu benim için. Günümüz Türk şairlerini ve şiirlerini tanıtan bu dergide arada sırada kendi şiirlerimi de yayınlardım. Yazılıkaya’da yayımlanmış Tekeçiler Köyü esinli bir şiirim: “karlı günce/ nice rüzgâr, fırtına/ kaldırdı suyumu,/ kelebeği dudaklarım// neler derlemişim, kimler/ pusulasız gezginin,/ yol defterinden// yaprakları savruldukça/ dağlı eller,/ sırsız gözler// ah! karlı günce,/ sığındım hep gölgene/ nice boyun eğişlerle.” (Büyükmeriç, Aralık 2006, s. 2)

2 Mayıs 2004’te Eskişehir, Tekeçiler Köyü’ne giderken, Sakarya Ovası’ndan Bozdağ’a tırmanışta gezi arkadaşlarım Salih Bolat, Rahmi Emeç ve Necmi Selamet ile ortak yazdığımız Dağ Yolu şiirinde de buram buram Eskişehir’in doğası kokar: “SB: dağlar ıslandı/ NS: nehrin üstündeki yağmuru görelim/ RE: gülüşünü bir tutam kır menekşesinin/ EB: gizemine bırakıp kendimizi//SB: terk edilmiş değirmen hüznüyle dönüyoruz köyümüze/ NS: ağaçlar yağmura uzanıyor/ RE: yeşile akar-ken bir mayıs günü/ EB: söze ağıyor gölgeler// NS: toprak sökülürken kendinden/ SB: çığlık çığığa kır çiçekleri/ RE: ve bağışlıyor hayat/ EB: avcumuzda saklanan sesimizi.” (Büyükmeriç, 2012 a, s. 15)

Eskişehir’de antik yerleşim bölgesinin dışında, Türklerin Anadolu’ya gelişiyle kurulan geleneksel Türk mimarisinin özelliklerini günümüzde de koruyan Odunpazarı sokaklarında sabahın erken saatlerinde kentlin sesinden esinlenerek yazdığım Odunpazarı’nda Sabah adlı şiir de şöyle: “Saçları aklaşmıştı yaslandığı tepede/ yorgun gölgesi ovaya uzanıyordu/ uykudaydı güneşin eksildiği kafes-

lerde// Mor ışıklarından öptüm cumbalarının/ yufka gibi açılmış köhne sarısından/ sabah bencileyin karıncalar... // Uyandırdım kapıları buğulu çağrılardan/ gizler içre bir düş erimi// güvercin sesi..." (Büyükmeriç, Nisan 2009, s. 35)

Çocuklar için yazdığı Kanatlı Düşler adlı şiir kitabındaki şiirlerde, Eskişehirliilerin yabancı olmadığı izlekler vardır. Sonuç olarak Eskişehir yaşamından ne alıp verdiğyse şiir olarak döndü ona. Roman, şiir ve karikatür olarak. Karikatür de şiirin akrabasıdır çünkü.

H. Jinnot'a göre; "Çocuklar donmamış beton gibidir. Üzerine ne düşse iz yapar." Bunun bilincinde olan şair ve yazar özellikle çocuklar için çok büyük bir sorumluluk taşıdığına bilincinde olarak yazar. Erol Büyükmeriç'in Kanatlı Düşler şiir kitabı böyle bir çalışmanın ürünüdür. Her küçük ayrıntısıyla, treniyle, istasyonu, karyyla, gelincikleriyle, kedileri ve köpekleriyle, gününü şaşırılmış mevsimleriyle yine Eskişehir vardır bu şiirlerde de. Sessiz Dinleti adlı şiirinde şair kışa olan sempatisini dile getirir: "Bir manto gibi bürümüş kar,/ Her yanı dün geceden./ Arıtmış sanki kenti,/ Baştanbaşa kirlilikten.// Örtülmüş, ağaçta sincabımın yuvası,/ Bacalarda griye uyanmış dumanlar,/ Serçelerdeyse bir şaşkınlık, bir telaş,/ Ve daha yağıyor kar, yavaş yavaş.// Kelebekler gibi dans ediyor kar,/ Yıldız gibi akarken gökten./ Yüklüyor sanki düşlerini,/ İlkyaza yedi renkten.// Kar; sessiz bir dinleti, pence-remden. (Büyükmeriç, 2011, s. 9)

Birinci basımı Nisan 2011'de Tudem Yayınları'ndan çıkan ve usta ve yaratıcı çizer Serap Delorman'ın çizerliğini yaptığı Kanatlı Düşler iki bölümden oluşur. Birinci bölüm kitap ile aynı adı taşıyor ve ikinci bölümün adı Serpintiler'dir. Çocukların yaratıcılığını ve düş gücünü tetikleyecek çağrışımlar içeren bu çizimler şiir içeriklerine uygun ve çocukların kitaba ilgisini artıracak niteliktedir.

Dilek Demirdelen bu kitap üzerine yazdığı bir makalesinde şunları dile getirir: "Çocuklar için yazdığı roman ve öykülerden sonra Erol Büyükmeriç, sözcüklere taktığı kanatlarla çocukları şiir dünyasının tilsimi içine uçurmayı erek edinir. "Kanatlı Düşler" adını verdiği kitabında yer alan şiirleri ile teknolojik gelişimin çocuklara sunduğu 'zamanı çabucak tüketmeye yönelik renkli, hareketli' dünyanın içinde uzun uzun kitap okumaya zaman ayırmayan çocuklara şiirlerle seslenir. Yaşama gücünü artıran, yaşama sevinci veren şiirlerle: "Bir ses içimden: / Haydi kalk, diyordu, haydi! / Kalk ve katıl yaşamın gülüşüne. / Senin de karışsın / Rengin ve sesin günün sevincine!" (s. 33). Şair, bu yapıtında çocuk duyarlılığını harekete geçiren şiirler yazar. Bir çocuğun bakış açısı, duyarlılığı yer alır şiirlerde. Doğa ve doğa olayları, evcil hayvanlar, anne, baba, kardeş, öğretmen, Atatürk, oyun ve oyuncaklar gibi çocuk dünyasına ilişkin, çocuk dünyası ile paralellik taşıyan konular seçen şair; tek şiir dışında büyümüş sese yer vermez. Bilge bir çocuk seslenir şiirlerden, büyümüş de küçülmüş gibi. Ama bu bilgelik didaktik şiirler yaratmaz. Aksine çocuk sesidir, çocuk inceliğidir şiirleri bunca içten kılan. Dizlerini büküp oturur, yaşama çocuklarla aynı noktadan bakar şair. Yetişkinlerin duygu, düşünce ve dünya görüşünü haklı gösterme gayreti içinde değildir. Çocukların sözcük dağarcığı ile örtüşen sözcükler kullanır. Öğretmen kimliğine rağmen, bu kimlikten soyunarak hiç yukarıdan seslenmez, öğüt veren sestem çok uzak durur Erol Büyükmeriç (Demirdelen, 2012, s. 4).

Şair Tren ve Ellerim adlı şiirinde çocukların düş dünyasının içinden gelir, onların duyarlılığı ve sevgisiyle söze döker insanlara sevgi taşıyan ve çoğaltan treni: "Her tren geçişinde,/ Sesinde ken-

dime koşarak,/ El sallarım insanlara./ Art arda geçerken vagonlar,/ Çoğalır eller, ellerimden;/ Her biri, benden biri,/ Pencerelelerden.// Bin el bırakıp geçer trenim,/ Ellerimi yükleyip uzaklara./ Bir istasyonda belki bir gün,/ Umulmadık bir buluşmaya... (Büyükmeriç, 2011, s. 13)

Erol Büyükmeriç'in bu kitabındaki çocuklar; ailesiz, sevgi yoksunu, düşleri buz tutan sokak çocuklarını düşünür, onlarla özdeşim kurmaya çalışırlar. Evsiz barsız, sokakta, kaldırımda ev kurmuş, yapayalnız anne sevgisinden ve yuva sıcaklığından uzakta, soğukta kalan çocuklarla yüreklerini bölüşür, onların soğuklarıyla yüreklerini üsütürler. Aynı duyarlılık sadece insanlar için değil hayvanlar ve bitkiler için de söz konusudur. Eskişehir'in kurak havasında kavruan bitkilere üzümler Gelinçiklerim şiirinde çocuk kalpleriyle, onları göz yaşlarıyla sulayıp yeniden canlandırmak isterler: "Güneş, kavuruyor kırları nice dir./ Günlerdir bir damlacık düşmedi gökyüzünden./ Boyunlarını bükmüş kırlarda, soluyor gelinciklerim./ Titriyor gözlerimde bir bulut;/ Dudaklarım, yüreğim.../ Ahhh!/ Ölüyor gelinciklerim!.. // Ah, o da ne?!/ Ah, inanamıyorum!/ Gözyaşlarım mı çağırdı ne?/ Çiseliyor bir bulut,/ Gelinciklerimin üstüne, üstüne...// Yüreğim ah, dayan!/ Su yürüyecek birazdan gelinciklerime..." (A.g.e., s. 39)

Büyük ve sevgisiz insanların kirlettiği ve çirkinleştirdiği dünyayı değiştirmek ve dönüştürmek için çok sihirli bir formül keşfeder Dört İşlemde Mutluluk şiirinde Büyükmeriç: ""Çarpan"la "çarpılan"ın değişse de yeri / Sonuç değişmez diyorlar. / Oysa değiştirilse yerleri, / Çocuklarla büyüklerin, / Görün, bakın o zaman; / "Çarpım" nasıl artarmış, / Nasıl güzelleşmiş dünya." (A.g.e., s. 47)."

Demirdelen'e göre; "şiirlerde yoğun bir sevgi duygusu sarar okuyucuyu. Bu çoğaltan bir sevgidir, karşılıksızdır. Anneye, babaya, kardeşe, öğretmene, Atatürk'e, hayvanlara, çiçeklere, renklere, tüm doğaya çocuğun içinden hece hece çoğalan armağanıdır şiirler. İçinde bulunduğu dünyayı sever çocuk. Bir beklentisi olmadan sever. Ona zarar vermek istemez. Doğadaki her şeyin yerine kendini koyarak anlar doğayı, doğayı anlayarak sever. Küresel ısınma, yer değiştiren mevsimler, susuzluğun gerçek suçlusunu bulur sorgulayarak." (Demirdelen, 2012, s. 4) Şaşkın Mevsim Günlükleri adlı şiirinde şair: "Kış ortası, erkenden, tüm ağaçlar canlandı./ Hiç kar yüzü görmeden, kış günlükleri yazdım.// Gelmedi göçmen kuşlar, gözlerim yolda kaldı./ İlkyaz günlüklerime, çiçeksiz günler yazdım.// Bir yanımız çöl iken, bir yanı seller bastı./ Fırtınalar eserken, yaz günlükleri yazdım.// Ne sarardı yapraklar, ne de yağmurlar yağdı./ Yaz günü yaşar gibi, güz günlükleri yazdım.// Şaşırılmıştı mevsimler, nedense sırasını./ Koca bir yıl boyunca, kayıp günlükler yazdım.// Kim bozdu mevsimleri, kimin parmağı vardı?/ Sorularla dopdolu, uzun günlükler yazdım.// Çıktı gerçek suçlusu, bulunca yanıtları./ Günlüğüme utançla, biz insanları yazdım." diyerek insanın gücünü nasıl olumsuzla kullandığına dikkat çeker. (Büyükmeriç, 2011, s. 41)

4. Şennur Sezer ve Eskişehir

Çağdaş Türk şiirinin seçkin ve üretken şairlerinden biri olan Sennur Sezer, 1943 yılında Eskişehir'de doğdu. 1959'da İstanbul Kız Lisesi'nin ikinci sınıfından ayrıldıktan sonra Taşkızak Tersanesi'nde çalışmaya başladı. 1965 yılında Varlık Yayınları düzelticiliğine geçti. 1967 yılında Adnan Özalçınar ile evlendi. 1982 yılına kadar çeşitli yayınevlerinde ve ansiklopedilerde düzelticilik, metin yazarlığı yaptı. Şimdi çalışmalarını başta Günlük Evrensel ve Evrensel Kültür olmak üzere çeşitli

gazete ve dergilerde yazarak, belgesel anlatılar hazırlayarak sürdürüyor. İlk şiiri 1958'de, ilk kitabı Gecekondu 1964 yılında yayımlanan ozan, 1980 yılında kadınlara yönelik yazılar ve şiirleri için Kadınların Sesi Dergisi'nin 8 Mart Ödülü'nü, 1987'de Bu Resimde Kimler Var adlı kitabıyla Halil Kocagöz Şiir Ödülü'nü, 1990'da Adnan Özyalçınar ile birlikte yazdığı Keloğlan ile Köse adlı öykü kitabı için Sıtkı Dost Çocuk Edebiyatı Birincilik Ödülü'nü, 1998'de "şiiri alanlara taşıdığı için" Pir Sultan Abdal Dernekleri Edebiyat Ödülü'nü kazandı. 2000 yılında Oğuzkaan Koleji'nin "2000 Yılı Şiir Ustaları" sanını Fazıl Hüsni Dağlarca ve Sunay Akın ile birlikte aldı. Kirlenmiş Kağıtlar adlı kitabıyla 2000 yılı Yunus Nadi Şiir Ödülü'nü kazandı. Ayrıca 2007'de 15. Truva Kültür Sanat Ödüülleri-Şiir Ödülü'nü, 2009'da Ş. Avni Ölez Şiir Emek Ödülü'nü aldı ve Kadın Yazarlar Derneği Onur Üyeliği'ne seçildi. Pencereden Bakan Çocuk adlı kitabı ise, 15 Yılın En İyi Çocuk Şiirleri Kitabı (1994-2008) Ödülü'nü aldı. Sennur Sezer'in Bir Annenin Notları (şiirlerinden yapılmış bir seçme), Dilsiz Dengbêj ve Kirlenmiş Kağıtlar adlı şiir kitabı da yayınevimizce basılmıştır (Sezer, 2011, arka kapak).

1950 yılına kadar, tüm hayatında sürekli izlerini taşıyacağı ve temel kişilik yapısının geliştiği çocukluk dönemini Eskişehir'de geçirir. Doğduğu kentin izlerini treniyle, Eskişehir Devlet Demir Yolları İlköğretim Okulu'yla, baba eviyle ve kendisi de dâhil kadınların çektiği türlü çilelerle şiirlerinde görmek mümkündür. Sennur Sezer ile o günlere dair yaptığımız konuşmada (Haziran 2013) çocukluk günlerinden aklında kalan Eskişehir'i şöyle anlattı: "Eskişehir bugün olduğu gibi o zamanlar da uygar bir şehirdi ve kendine has bir çizgisi vardı. Birçok gruptan halkı bir arada barındıran, mozaik bir şehir olan Eskişehir, halkların oturduğu mahallelere göre de, Tatar Mahallesi, Muhacir Mahallesi, Manav Mahallesi, Göçmen Mahallesi vb. gibi mahallelere ayrılırdı. Hatta düğünlerde bile halklar giydikleriyle kendilerini belli eden müthiş bir kültür zenginliği sunarlardı. Manavlar şalvar giyer, takı olarak da elmas takarlardı. Tatarlar altın takıyı tercih ederlerdi. Tatar mahallelerinde radyoda Tatar müziği dinlenirdi. Benim yaşadığım siloların kıyısındaki lojman depremde yıkılmış. Belleğimde kalan cam altı resimleri, ilahileri, mevlitleri, Hz. Ali resimleri, yeni Türkçe harflerle yazılmış Hz. Peygamberin özellikleri vb. belleğimden hiç silinmeyen ayrıntılar. Eskişehir'den sonra taşındığımız İstanbul'u önceleri çok yadırgadım, hiç alışamadım."

Önce annesine yazdığı Annem ve Kuşlar adlı şiiriyle Eskişehir'i kaydeder şiir belleğine, çocukluğuna ve onda bıraktığı izlere geri döner: "Hiç düşünmemişiz annemin/ Resmini kuşlarla çekmeyi/ Kedileriyle de çekmedik ya/ Resimsiz kaldı saksıları çiçekleri/ Annem de erkenden gitti// O yıl çok soğuktu/ 1946-47 Eskişehir/ Savaş bitmiş miydi/ Kardeşim olacaktı biliyordum/ Annem zayıftı dal gibi/ Ben öksürüyordum/ Tavuklarımız yoktu// Anlamam sanıyorlardı/ "Et" demişti doktor/ "her gün"/ Şehrin dışındaydık/ Yollar karlıydı// Odaya kapan kuruluydu/ Kar yağıyordu eleğin üstüne pencereden/ Kuşlar zayıftı açtı/ Çok soğuk vardı// O kış her gün çorbayla/ Beyaz etler pişirdi annem/ "Bak tavuk yaptım kızım"/ Sertti tuzsuzdu lokmalar yağsızdı/ Anneler istemese yutulmazdı// Yıllarca kuş besledi annem/ Ödemek için bir kış ölenleri/ Ne ben gördüm tuzağı gördüğümü/ Ne o sezdi/ Bir oyunu sürdürdük o yıldan konuşurken/ "Kardeşim doğmuştu hani"// Hiç düşünmemişiz annemin resmini/ Kuşlara bakarken çekmeyi." (Sezer, 2002, ss. 142-144)

Her Eskişehirli şair gibi onun şiirinde de tren imgesi mutlaka yerini almıştır ama bu kez gurbetlik taşıyan, uzun soluklu ayrılıklara gebe trenler. İnsanların kendi ülkelerinden uzakta kaybolduğu

yerlere götüren trenler. Ne taşıyor ki bu trenler; düzenin dışısında ezilecek gencecik kızlar ve erkekler, yavrularını bırakmış analar ve babalar, fakirliğin bellerini büktüğü insanlar vb. Trenler Geçiyordu şiirinde bunu şöyle dile döker: “Sessiz ve sevinçsiz bir yazı doğru/ Trenlerdir geçen/ Bozkırı yarıp/ Dağıtıp yüreğimi/ Koşan trenlerdir/ Sevgi türküleriyle/ Kuşkudan sevince korkudan şaşkınlığa/ Televizyon direkleriyle süslerler boyundurukları/ Kumaları başlık paralarını kondular / Trenlerdir öğüten/ Issız gecelerden yalnız öğlelere geçerler/ Anasız bebelerden bebesiz analara taşırlar ilanları:/ “Almanya’da çalışanların yavruları/ en rahat imkanlarla/ Hasret anaokulunda/ Üç öğün yemek ve düşsüz uykularla/ büyütülür...”/ Geceyarısı uyanıp ağlamalar düşünülmesin/ Düşünülmesin eti bayramlarda tadanların et korkuları/ Markalara taşıyor tren çarklara taşıyor/ Dertlendikçe saz arayan parmakları/ Taşıyor Sakarya, Porsuk, Fırat, Kızılırmak/ Yeşilirmak taşıyor yaban kentlere/ Türküler büyüyor çoğalıyor değişiyor...” (A.g.e., ss. 100-101)

Sennur Sezer’in ikinci baskısı Temmuz 2011’de Evrensel Basım Yayın’dan çıkan Akşam Haberleri adlı şiiri kitabında bizzat Eskişehir için ve o günleri yâd etmek için yazılan Eskişehir Şiirleri vardır. Sezer babaevine geri döner: “.../ Kara kuru bir çocuktum,/ bana benzer çocuklar çalardı kapıları/ ellerinde torbalar:/ “Hanım kömür ister misin?”// (Ben de yastıkları vururdum sırtıma/ ve yansıldım yaşitlarımı)// Annemin gözleri kıvılcımlanırdı/ kıvılcımlar çizerdi geceyi/ yükselirdi sesi/ makasa giren lokomotifin// (Rayların üzerinde çocuk ayakları/ rayların üzerinde/ savaş yılları)// Ateşçinin küreği/ ne çok yıldız savururdu geceye/ ne çok ekme...” (Sezer, 2011, s. 43)

Aile ilişkilerinden söz ettiği ikinci şiirinde babasıyla ilişkilerinin daha çocukluktan itibaren iyi olmadığını anlarız şairin. Büyük aile modeline uygun olarak masalı nineler de yerlerini alır bu dizelelerde: “ Ben küçükken//(Bütün kusurlarım görünür/ söz ederken kendimden...)//doğduğum şehirde//(Ne çok masalı saklayan bir / oyuncak/ sürüklenir derenin birinde)// pelin biterdi her bahçede/ kokusu acı/ çiçeği sarı//(Küçük bir taş fincandı/ ninemle kahve içtiğim./ Babamın fincanıma kattığı/ sıcak bir acıydı.)// Nerde bilmem ninemin mezarı//(dargındım babama/ söylemek zor/ annemin kefeni solmamıştı)// babam da bana dargındı. (A.g.e., s.44)

Huzursuz bir çocukluk ve gençlik geçiren Sennur Sezer’in aile ilişkileri şiirlerine de olumsuz yansır. Kardeş bağlarının çok güçlü olmadığını, araya maddi nedenlerden dolayı soğukluk girdiğini, feodal kaygılarla babasının kızını okuldan almaya çalıştığını, annesine de kırgınlıkları olduğunu anlarız terk edilmiş ve uzun zamandır gidilmemiş, kapısı açılmamış baba evine yeniden gittiğinde yazdığı Yeniden Babaevinde şiirinde: “İttim açılmadı kapı/ittim açılmadı/ Çitten atlardım/ bahçeyi ot bürümüş/ çardağın altı boş// Asma kocamış, seyrelmiş salkımları/ Elimi uzattım/ mosmor güldü/ sonra avucuma döküldü taneleri/ ılık, buğulu.../ ...ekşiden çok buruktu// Sis bastı bahçeyi/ kapı gıcırdadı/ Annem seslendi/ Ve yaklaştı/ koştukça eteklerinden elmalar yuvarlanan/ kardeşlerimin ayak sesleri// II. Beşi bitirmiştım/ temiz bir elbise giydim/ Ölmek istiyordum/ Mis kokulu bir çarşaf serdim yatağa// “Okuduğu yeter” demişler/ “patlıcan biber kızartmayı öğrensın biraz da.”/ Benim yarınımı konuşmuşlar/ komşuları babamla// Hiç patlıcan kızartmadım/sonra// Parmaklarımdan/ babama benzer bir damadın/ kanı sızır hâlâ.” (A.g.e., ss. 46-47)

Anımsamalar adlı şiirinde Sennur Sezer anne kaybının acısını kardeşsizlikle bir tutarak, yaşamsal sıkıntılarda, acıyı paylaşmada kardeşin ne kadar önemli olduğunun da altını çizerek ama bir taraftan da annesine sitem etmeyi ihmal etmez diğer kız kardeşlerini kendisinden daha üstün tuttuğu için, nedeni de bilinmez, gerçek kardeş sevgisini ve anne sevgisini tadamadığı için hayflanır. Hem annesi, hem babası, hem kardeşleri tarafından yok sayılmak bitirir onu: “Tek çocuk olduğum günler gibiydi. Yaz tenhası cami/ avlusunda o öğle saati, annemin tabutuyla.../ Annem yıkadığım bir mum bebektir. Kendine ve bana/ yabancı. Yabancı son yıllarda tüm çektiklerine. Güleç ve/ dingin. Ne ellerinin kınalanmasına bir şey dedi ne / küpelerinin alınmasına./ “Zaten hep uysaldı” sözü uymaz ki ona.// Tek çocuk olduğum günler gibiydi. O yaz öğlesi, gölgeli,/ loş, taş avluda./ Annemi kıskandım elbet. Kıskandım bacılara/ bağışladıklarına. Bana yalnız gözyaşları kaldı. Ölmüş/ görmüştü beni. Düş denemezdi karabasan da. Helva dağıtmış/ gece boyu sokak sokak. Şaştık sabah öyle bir töre yok ki./ Üstelik ağıt da yakmış. Ah ince İstanbul kızı./ Kızlarının biri sana benzemedi.// Tek çocuk olduğum günlere kavuştum, annemin tabutuyla.” diyerek duygularını dile getirir. (A.g.e., s. 51)

5. Rahmi Emeç ve Eskişehir

Rahmi Emeç, 6 Kasım 1959’da Eskişehir’de doğdu. Eskişehir Ticaret Lisesi’nde okudu. Eskişehir’deki yerel gazetelerde (İstikbal, Sakarya, İki Eylül, Sonhaber) çalıştı. Çalıştığı yerel gazetelerde kültür- sanat sayfaları hazırladı. Ayrıca Milliyet Haber Ajansı ve Hürriyet Haber Ajansı Eskişehir bürolarında görev yaptı. Evrensel ve Emek Gazeteleri ile Gerçek Dergisi’nin Eskişehir temsilciliklerini yürüttü. Çağdaş Gazeteciler Derneği Eskişehir Şubesi’nin (ÇGD) iki dönem şube başkanlığını yürüttü. 1999 yılında gazetecilikten emekli oldu. Türkiye Yazarlar Sendikası (TYS) Eskişehir temsilcisidir. Şiire 70’li yılların sonarında başladı. Çeşitli dergilerde; (Edebiyat-81, Yarın, Dönemeç, Çağdaş Türk Dili, Damar, Evrensel Kültür, Kıyı, Güzel Yazılar, Şiir Ülkesi, Yazılıkaya, Kurşun Kalem, Varlık, Yasakmeyve, Sincan İstasyonu, Eliz, Akatalpa, Lacivert, Özgür Edebiyat... vb.) şiir ve öyküleri yayınlandı. Türkiye Yazarlar Sendikası adına, son sekiz yıldır pek çok panel, söyleşi ve şiir dinletisini arkadaşlarıyla birlikte gerçekleştirdi. Eskişehir Doğançayır Beldesi’nde düzenlenen Nâzım Hikmet anmalarının yürütme kurulunda yer aldı. Arkadaşlarıyla (Haydar Ergülen, Erol Büyükmeriç), Yazılıkaya Şiir Yaprağı’nı yedi yıl boyunca (2006 Ocak- 2012 Aralık) çıkardı. Evli olan Rahmi Emeç’in Umud ve Gökçe Adında iki çocuğu vardır.

Şiir kitapları: Sevgiyi Dağlara Salacağım (1991), Ertelenmiş Düşler Kitabı (2005), Kırık Zihinler Sahafı (2011), Bakışsız Gece (Mayıs 2013), Basıma hazır öykü dosyası: İstasyonda Beklerken.

Ödülleri: Yeni Türkü Şiir Ödülü Övgüye Değer (1984), Petrol İş Sendikası Şiir İkincilik Ödülü (1990), Petrol İş Sendikası Şiir Jüri Özel Ödülü (1992), Ali Rıza Ertan Şiir Başarı Ödülü (1994), Sabri Altinel Şiir İkincilik Ödülü (1994), Eskişehir Halkevleri Kültür Sanat Ödülü (2012). (Kağıtçı, 2013, s. 45)

Rahmi Emeç’in ilk şiir kitabı “Ertelenmiş Düşler Kitabı”nın ilk basımı Mayıs 2005’de ATM Yayınları’ndan çıktı. Bu kitap ilk şiir kitabı “Sevgiyi Dağlara Salacağım”ı da içermektedir. Kitap iç içe geçmiş, farklı yıllarda yazılan şiirleri kapsayan dört bölümden oluşur: Alın Boynumu Da (1982-1990), Onun Sonsuz Ülkesine (1991-1992), Güz Bildirileri (1993-1994), Yitip Gidene (1995-2004). Ahmet

Günbaş, şairin bu şiir kitabı üzerine çeşitli değerlendirmeler yaptığı “Sepetimde Şiir Var” adlı yapıtında, Emeç’in söz konusu şiirlerinin nasıl bir siyasal ve tarihsel bilinç üzerine kurulduğundan söz eder. Sonu yenilgilerle biten trajik öykülerin anlatıldığı şiirlerinin yanı sıra her türlü güçlüğe, zorbalığa karşın değişim için yola çıkanların coşkularını yitirmedikleri şiirlerinden de söz eder. Şöyle devam eder Günbaş: “Ne zaman ki bir kuşağın önü hunharca kesilip budanır, o zaman ‘devrim eskisi’ bir hüzne saplanıp kalırız. Başta yaşadığımız kent olmak üzere, hiçbir şey doğasıyla çakışmamaktadır artık. Ters bilinç akışı insanı tanınmaz mecralara sürüklemiş, yoluna baş koyduğumuz değerleri, düşünceleri acımasızca savurup atmıştır. Emeç’in diliyle düşler bir süre ertelenmiş sayılsa bile, yabancılaşma ürkütücü boyutuyla hükmünü sürdürmekte, kuşatılan yığınlardaki ıssızlık an be an ışıltılı beyinleri kısıp almaktadır. Şair, gerçi fırtınanın nereden estiğini, yaşamın nasıl ters yüz edildiğini bilir ama yine de sormadan edemez. Her şey o tek soruda gizlidir: “bu kente eylülle gelen nedir, durmadan yakıyor eskilerimi?” (s. 33). Yangının etki alanı bayağı büyüktür. Yakıp geçmiştir ortalığı. “Yitikler yurdu”na çevirmiştir. Yabancılaşmanın katran bulutları giderek çoğalmakta, bireyi korkutmaktadır.” (Göker, 2009, ss. 80-81.)

“Çık gel yitikler yurduna göçmeden dağınık yüzüm” (Emeç, 2005, s. 33) diye çığlık atan şair, 12 Eylül’ün ülke ve insan üzerinde yarattığı derin sarsıntıya da dikkat çeker. Yine Günbaş’ın yorumuyla: “İşte, o sararmış fotoğraflardan geriye kalan rüzgârlı gençliğin yaşam eğrisindeki yeri gül kıvamındadır. Elbette buradaki ‘eylül’ü, ülkeyi ahraz kılan 12 Eylül karşıdevrimiyle anmak gerekir. O eylül fırtınası ki yer yurt bırakmamıştır yürek haritasında. Kentlerine dönüp gelseler de adreslerinden soyutlanmıştır eylem kokulu kişilikler. El yordamıyla yaşamının hüznünde artık her şey durağan ve solgundur. Kent de kimliğini yitirmiştir açıkça. İnsanlar canlı cenazeden farksızdır. Ve görünen yaşamın enkazından ibarettir. Hasta, mahkûm, evsiz barsız, işsiz güçsüz yığınların iniltileri sarmıştır ortalığı” (Göker, 2009, ss.81-82) şairin şu dizelerinde: “ben yürüdüm, benimle yürüdüm/ cezaevleri, sayrlevleri, yıkılan evleri ülkemin.” (Emeç, 2005, s. 54)

Şiirlerinde kent imgesine ayrıcalıklı bir yer veren Rahmi Emeç yaşadığı kentle bütünleşen ve coğrafyasından, mimarisinden etkilenen bir şairidir. Şairin kendisine sorduk doğduğu yerin şiirindeki önemini, şöyle dile getirdi (20 Temmuz 2013): “Şairin sözcük rengi, içinde soluklandığı ortamın rengine bürünür. Kenti var eden aktörler, birer geçit töreni gibi, dizelerin arasına, bazen bir şiirin başlığına, ya da okuyanın şiirden çıkardığı anlamlar bütününün arka planına gizlenir. Kentin aynasında biriken yaşamın kaosu içinde görünür olanın görünmez tarafları, şiir’in sözcük yapısına şairin de müdahalesi dışında sızar. Şair, kendisinden çıkan şiirin de yabancı oluverir. İnsanın kendi şiirine ilişkin analiz yapması tehlikeli bir iştir. Şiiri kendi diliyle kurduktan sonra, ona gündelik dille ‘açıklama’ getirmek, olsa olsa eleştirmenlerin işi olmalı ya, yine de şair, kendisinden çıkan şiiri karşısına alıp, nelerin olup bittiğine bakmaktan kendisini alamaz. Benim şiirimde de, kent, kentin aktörleri, en çok da Eskişehir vardır.”

Şiirlerinde yaşadığı kentin ve önemli acıların yaşandığı diğer dünya kentlerinin de izlerine rastlamak mümkündür. “Kentın Aynasında Otopsi” adlı şiirinde Emeç kent olgusuna şöyle değinir: “Bulvarın neonlarına tutunmuş suç ortağı/ ansızın bitiveren gecenin sirenleriyle/ bu saatte tuz ve ekme kadar sabıkalı... Çağırıldılar yanıtız kalan bir isimle,/ Anlaşıldı, veda gibi bakıyor bakınca/ Yüzü

upuzun adımlarla geçilmiş kent aynası/ Bağırsa içinde çığıllıklar toplanacak/ Çaresiz, azdıkça azıyor yarası. Kentin vardiyası hiç bitmiyor/ İşaret parmağında bir tetik izi/ Bu yorgunluğu ne dindirir ölümden başka?/ Onun da beklediği sonsuz gece yatısı.” (Emeç, 2011, ss. 19-20)

Bu şiirin yer aldığı “Kırık Zihinler Sahafı” Rahmi Emeç’in üçüncü şiir kitabıdır. Bu kitap da beş bölümden oluşur: Göl Meseli (2006), Bahçe Günlüğü (2007), Eskici (2008), Başkalarının İkindisi (2009) ve Kırık Zihinler Sahafı (2010).

“Kırık Zihinler Sahafı” adlı şiir kitabında doğduğu ve yaşadığı şehirle ilgili duygu ve düşüncelerini özellikle bir sevgiliye hitaben yazdığı ve onunla özdeşleştirmek istediği “Eskişehir’de” adlı şiirinde ve “Basmadan Giyinen Nehir”de su yüzüne çıkarır: “Sen Eskişehir gibi gülseydin,/ yüzümden yüzüne nehir akardı./ Sesimizde üşüyen harf yalnızlığı,/ şehrin kederine yürüdüğümüz birlikte,/ gülseydin Eskişehir gibi sen... Sen Eskişehir gibi dokunsaydın,/ lületaşından tenine bir gidış olurum./ Bütün saatlerin sevmeye kurulmuş akrebinde,/ zehir olup içerdik akan zamanı,/ dokunsaydın sen Eskişehir gibi... Ben şimdi, Eskişehir’de sana eski’yim/tren garında yere düşmüş bir bilet gibi./ Sahipsiz, yalnız ve pusulasız,/ peronların serinliğine asılıp, bekledikçe eskiyor eskiorum.” (Emeç, 2011, s. 14)

Eskişehir’e özgü Porsuk ve diğer ayrıntıları “Basmadan Giyinen Nehir”de şöyle okuruz: “Eski sözcüklerle Porsuk’u yaşamak:/ - İşte basmadan giyinen bir nehir/ Ve kentın ortasında tozlanmış gerdanlıklar/ Söğütlerin yelesinden süzülüşü suyun gövdesine/ Akşam vakti, elinin elime değmesi... Sonra bir Ayhan Işık filmi açık havada/ Yaslanmış afişten bakıyor uluorta/ Çarşıda kız sevmenin rüyası/ Tren çığıllıklarına asılıyor durmadan... Eski sözcüklerle Porsuk’u yaşamak:/ - Ne olsun, basmadan giyinen bir nehir işte/ Sandallardan bir yas, sıra sıra/ Sinemada ayrılık siyah- beyaz/ Genzime yürüyen iç burkulması... Evet, sonra yeniden başa dönülür sokaklarda/ Kalbimin siyah- kırmızı halı/ Uğrar esmenin her haline/ Abi gibi ısıtılmış sözcüklere basarak... Eskiden şöyle eskirdi bu şehir:/ - Es be, es be, es be, eski eski es...” (A.g.e., ss. 23-24)

Dilek Demirdelen’e göre Rahmi Emeç’in şiirleri “baştan aşağıya ‘Eskişehir’lidir. Eskişehir güler, Eskişehir dokunur. Lületaşı, trenleri, tren garı. “Çarşıda kız sevmenin rüyası / Tren çığıllıklarına asılıyor durmadan” (s. 23). Düşlere kıyan gürültü kirliliğinden çevre kirliliğine (basmadan giyinen nehir nitelemesi yapılır Porsuk için), spordan kültüre... Kent hayatına dair izler vardır şiirlerde. Şair, “Eski sözcüklerle Porsuk’u yaşamak” der ve kalbinin siyah- kırmızı halini anlatır ese ese (s. 24). Şehri bölen nehir gibidir zihni bölen şiirleri. ‘Eskişehir’li şiirler yanında “Başkalarının İkindisi” adlı bölümde yer alan 2009 yılında yazılmış şiirleri vardır ki bu şiirler başka coğrafyaları, başka insanları, başka kültürleri anlatır. Şairle birlikte Golan Tepeleri’nden Lut Gölü’ne, Gazze’den Lazkiye’ye yol alır okur. Şairin gidip gördüğü yerleri tarihi, ekonomik, sosyal, kültürel, siyasal açılardan aktardığı bu şiirleri ile yaşadığı Eskişehir’i anlattığı şiirleri bir arada düşünülünce, şairin nesnel gerçekliği ile şiirsel gerçekliği arasında uyum olduğu görülür.” (Demirdelen, 2011, ss. 105-106)

Yine onun söylemiyle; “Kırık Zihinler Sahafı”, Rahmi Emeç’in “biriktirdiklerini” harf harf, sözcük sözcük, dize dize aktığı şiirlerle örülüdür. Acıyla ve güzelliklerle; teninde, zihinde, defterlerinde biriktirdiği rüzgârları, aşkları, sesleri akıtır usul usul. Kimi zaman cep aynasına bakar, kimi zaman kentın aynasına. Çerçileri görür orada, terzileri görür. Ustaları, çıraqları, yoksul çocukları... Yaşama-

nın bu kadar güzel olduğu dünyada “(...) bir çocuğun gülüşüne iştirilmiş ölümleri” görür. Biriken, biriktiren, bekleyen, bekleten insanı... Bazen de bir boy aynasında süzerken kendini, “O aynanın içinden kendisine bakan başka hayatları” görür (s. 13). Ve yüzleşir hepsiyle şiir şiir. “(...) hayatı yaya giden herkesin yabancı yüzü” ile ve tabii kendisiyle de (s. 74). (A.g.m., ss. 105-106)

Kentin aynasında otopsi yaptığı, ayrıldığı yerlerin yasını tuttuğu bu kitabında, aslında aşk ve aşkın yalın halleri, bireysel değil toplumsal olanla ilgili ölüm ve siyasal bilinç, türlü halleriyle kent, şehir ya da çarşıları, sokakları, çeşitli mekânları, yalnızlık, yoksulluk, emek sömürüsü, siyasal baskı, savaşın acımasızlığı, eskiye yolculuk ya da geçmişe özlem, zaman işlediği temel konular arasında yer alır. Şair soruyor şu dizelerinde; “Neden,/ bir başka yere giderken, ayrıldığı yerlerin yasını/ tutuyorsun? Neden,/ hiç gelmiyor o mektuplar? Neden,/ hep bir kentin ayazındasın?/ Bir bakıyorsun uyanmışsın./ Yanında, senin saçlarını okşuyor yalnızlık;/ Sen de onu öpüyor, öpüyorsun...” (Emeç, 2011, s. 13)

Seda Kağıtçı'nın Rahmi Emeç ile Objektif Dergisi'nde yaptığı söyleşide şair, son şiir kitabı “Bakışsız Gece” ve kent imgesi ile ilgili şunları dile getirir: “Bakışsız Gece, son iki yılın şiirlerinden bir seçki. İnce bir kitap... Duyarlılık açısından birbirine çok yakın şiirler var... Hatta bazı şiirler arasında dize akrabalığı bile görülebilir açıkca... Bazı toplumsal duyarlılıkların yanı sıra, kent içine sıkışıp kalmış bireyin, giderek bir sis örtüsü arkasında kalmış, geceye vurgu yapan bunalımın da dışa vuruyor diye düşünüyorum.” (Kağıtçı, 2013, s. 46). “Kent Yankısı” adlı şiirinde şairin olumsuz kent algısına sevgiliden hareketle bir kez daha tanık oluruz: “kendi göğümden geliyorum başkasına gözyaşı olmam/ diye yazıyor kefenime ilişmiş mürekkep. senin yokluğundan doğan boşluğa geceden keder dikiyorum/ eski terzilerin incelğinde, hem de provasız. sirenler tenimize mezura çekerken/ öyle sessizlik oluyorum ki boşluk kendini dinliyor./ şehrin de uykusu kaçıyor bir esnemek ona bakarken. gördüm, gecenin ayakları sabahı adımıyordu/servis otobüsünden caddeye bakan bir çift uykusuzluk,/ boyunca sövüyordu vardiyanın içine içine... bir beşik işte dünya, uykunun sallandığı/ ve ayrılık kendince tatile çıkıyor... desem ki, dur bakayım, sana düş olmuş kentler uyuyor mu?/ usulca gidip üstünü örteyim. çünkü, sıcak tutulursa yaşayacak bir imkânsızlık,/ durmadan kapımı çalıyor, ben açamıyorum. kentin çıkmazına su gibi akarken zaman,/ asla diyorum rüzgâra, asla/ bir daha geçmem sesimin yankısını... mürekkep kaosu doldurmuş neşeyle geçiyor kâğıdın gövdesini/ tam aklına düşeceğim, elimden tutuyorsun... (Emeç, 2013, ss. 7-8).

Arkadaşlığı için Haydar Ergülen'e ithaf ettiği ve sözcük oyunu yaparak yazdığı “eskiden şehir” adlı şiirinde yine Eskişehir'i ve bu şehre özgü olan her şeyi, geçmişe olan özlemi, zamanın yaşamdan alıp götürdüklerini, dostluğu, aileyi, treni, gecenin dilini, şairin ölümüyle yarattığı alfbedeki boşluğu ve sessizliği... vb. buluruz: “Her eskiden bir şehir çıkar/ Çıkardıkça eskinin geçmişi uzar/ Gelecek kısılır ve hep geriye bakarız durmadan/ Durmadan siyah kırmızı hâl içinde suretimiz/ Oysa siyah beyaz değil miydi eskiden eskiler/ Fotoğrafların duruşu değişti zamanla/ Eskiden eskinin rağbeti yoktu, şimdi var. Gelecek bakılası değil çok kısalmış/ Eskiden bir şehrimiz var işte ona dönülür/ Yaş ilerler şehre dönülür, nüfuz yoğunlumuz arkadaş/ Bir şehir dört şeydir nüfus kütüğünde:/ Çocukluk, anne, arkadaş ve ölüm/ Gövdesindeki nehir de ona bakarak akar/ Tarar seyrelen saçlarımızı takvime. Şehrin yoksa yalnızsın, üşümek ondan/ Sinemalar, haşhaşlı ekmek, bir yudum salep/

Trenler, ille de trenler ısınmak için/ Yolculuk: çocukluktur, annedir, arkadaşır, ölüm..." (Emeç, 2013, s. 9).

Şairin uzun yıllardır çok yakın dostu olan Erol Büyükmeriç onun şiiri hakkında şöyle bir tespitte bulunur: "Rahmi Emeç göz ve tin dünyasıyla yüreğini dayadığı insanımızın türküsünü ve özlemlerini kendine özgü biçimiyle ağdırır şiirine. Şiirinde genel izlek olarak yaşadığı kentin yeri ile göğü arasında yaşama değgin ne varsa; sevgi, hüzün, yaşama sevinci, ertelenmiş düşler; ama daha çok yoluna yüreğini koyduğu emekçilerin kardeşçe, hakça ve özgürce yaşayacağı bir dünyanın özlemi ve umudu ile "kara bir Eylül'ün varlığında bıraktığı derin acılar ve isyanlar vardır."

Bir yuva sıcaklığı bulduğu Eskişehir her şeyiyle onun için çok önemlidir. Hayatta en çok değer verdiği annesiyle eş değerdir, cennet zamanı çocukluğuyla, hayatı anlamlandıran arkadaşlıkla ve kaçınılmaz olan ölümle eş değerdir.

6. Ekrem Budak ve Eskişehir

Modern Türk şiirinin ve Eskişehir'in demlenmiş yeni ozanlarından, yeni söz simyagerlerinden biri de Ekrem Budak'tır. Her şairde olduğu gibi, Budak da kendinin, kendi olabilmenin ve kendi kalabilmenin peşindedir. Şair, 1959 Temmuz ayında, Kars/Kağızman-Paslı Köyü'nde doğdu. İlkokulu köyünde, ortaokulu ve liseyi Kars'ta tamamladı. Anadolu Üniversitesi, İşletme Fakültesi'ni bitirdi. Çeşitli dergi ve gazetelerde şiir ve öyküleri yayınlandı. Halen Eskişehir'de yaşamakta olan Ekrem Budak evli ve bir çocuk babasıdır. Şu ana kadar üç şiir kitabı yayınlandı. İlk kitabı "Sular Susarken" Mayıs 2011'de Etki Yayınları'ndan çıktı. Yüreğinin terkisinde uzun yıllar demlenmiş, imbiğten geçmiş tam elli şiire can verdi bu yapıtında. Buram buram Anadolu kokan, tüm yüreklerdeki acıları dile döken, söze dönüştüren bir gönül adamının dizelerini buluruz bu şiirlerde. Neler yok ki bu dizlerde; ah var, dirayet var, "çeliği çatlatan sabır", "zamana korkulu saatin kıyısında bir ömür", "susmayan dil", "kanadı kırıklara hayat yapıştıran sıcaklık", içtenlik ve kendilik var. Yaşamın renkleri var, her şeyden önemlisi "paslı zamandan kokulu sözcükler dilendiren" söz var, emeğe saygı var, doyulmayan tatlı bir dil ve her şeyden önemlisi, her şeye rağmen, bütün olumsuzluklara rağmen umut var. "Ölümlle burun burunayken sevda şarkıları söylemeye başlayan", eksik kalan ömrünün kalanının da üstü kalsın diyerek ölüme teslim eden ozan, hep kendisi verdiğiinde adı sevgi konan şeyi de sorgular. Onun için yaşamak paylaşılınca anlamlı ve güzeldir. İnadına yeniden var olmalara durur, inadına aşka, inadına yaşama, inadına sevdaya...

İkinci ve üçüncü kitabı, aynı anda Mayıs 2012'de "Acı Kanı Kamçılar" ve "İsyan Bastı Yüreğimi" başlıklarıyla Ürün Yayınlarından çıktı. "Acı Kanı Kamçılar"da toplumsal sorunlara, savaşımlara, açlığa, sömürülen emeğe, kötüye kullanılan teknolojiye ve bilime, yobazlığa karşı ama inadına umutlu ve dirençli bir duruşla, son derece duyarlı bir yürek görünür kılınır dizelerinde. Dilin söze gelme olanaklarından mümkün olan en üst seviyede yararlanarak doğaya ve yaşama dair gerçeklikleri, doğal yaşamdan uzaklaşmanın ve kentleşmenin bizden alıp götürdüklerini dile döker. Bu kitap buram buram Anadolu kokar. Anadolu'nun acılı yüzü, insanı insan eden acıları yanında dünyada yaşanan vahşetin de bir izdüşümü vardır dizelerinde. Halkın dilinden, halkın içinden ince ve yalın bir söyleyişle. "Sonra Gelen" şiirinde belirttiği gibi "tardaki tavuğun yumurtasından/tandırdı küle akan küt-

ten/bir tabağa tütünden/bir kıtlama şekerden sonra” gelen olmakla Anadolu yerelindeki insanın varoluşsal gerçekliğine ayna tutar. En çok elleri çatlayan, sofradaki aşı en son yürüyendir Anadolu kırsalının çileli insanı.

Dörtlüklerden oluşan “İsyan Bastı Yüreğimi” adlı kitabında geleneğin, Anadolu geleneğinin izi sürülür. Şairin bu dörtlüklerde Eko mahlasıyla, Hacı Bektaş Veli, Mevlana, Yunus Emre, Nasrettin Hoca, Nesimi, Yemini, Fuzuli, Hatayi, Virani, Pir Sultan Abdal, Kul Himmet, Karacaoğlan, Köroğlu, Dadaloğlu, Erzurumlu Emrah, Hüdayi vb. gibi değerler üreten, kültürel anlamda son derece verimli ve çok katmanlı Anadolu toprağının, geleneğinin bir damarı olma çabası hissedilir.

1979 yılından bu yana Eskişehir’de yaşayan ve yapıtlarının tamamını Eskişehir’de kaleme alıp yayınlatan şair Ekrem Budak ile 26.07.2013 tarihinde yaptığımız söyleşide, içinde yaşanılan ve karakterimizin şekil aldığı mekânın yazınsal yapıtları üretim açısından önemini sorduk, bununla ilgili düşüncelerini bize şu şekilde ifade etti kendileri: “Şiirin kentle mutlak bağı vardır fakat mekânla olan bağı daha özeldir. Şiirdeki yaratıcı yapının en önemli ayağı bence mekândır. Burada “mekân” şiirin; o an üretildiği ve veya tüketildiği yere kadar indirildiğini belirtmek isterim. Dünyada (bu ülkemiz için de geçerlidir) sanayi toplumuyla birlikte teknolojik yenilikler hayatın her alanında büyük değişiklikler yaratmıştır. Bu değişikliğin en önemli ayaklarından biri sanat ve edebiyattır. Edebi anlamda bir şeyler üreten kişiler süreç içerisinde yaşadığı kentle ve mekânla etle tırnak gibi iç içe geçerek bütünleşmektedir. Buradan hareketle, üretenin ürettiği her metinde, her kıtada ve her dizide yaşadığı kentten mutlaka izlekler vardır. Yazan kişi kendini yaşadığı kentten ve mekândan soyutlayamaz. Buna yeltendiği an ütöpik bir kurguyla başarısızlığa sürüklenir. Yazın alanında üretim yapmak isteyen kişi en iyi bildiği şeyi anlatmak durumundadır. İnsanın en iyi bildiği şey kendi kültürel yapısıyla yaşadığı yer ve kenttir. Bunlar bütünleşince; yazan kişinin kültürel birikiminden sentezlediğiyle yaşadığı yerin fiziki ve beşeri yapısını içeren ürün çıkar ortaya. Edip Cansever’in dediği gibi “İnsan yaşadığı yere benzer”. Belki birçok şeye direniyoruz ama yaşadığımız yere karşı dirensen bile mağlup olan yine biz oluyoruz. Edebi anlamda yazdığım her şeyde yaşadığım kentin ve mekânın her türlü yapısal özellikleri rahatlıkla görülür biçimdedir.”

Genel olarak şiirlerine baktığımızda, şairin oldukça etkili bir söylem dili olduğunu görürüz. Söz sanatlarının derinlikli yapısından, söylem olanaklarından şiirlerinde sık sık kullandığı mecaz, kişileştirme, benzetme, eğretileme yoluyla yararlanır. Atasözleri ve deyimlerimizden beslenir. Söz oyunlarından hoşlanan şairin sağlam bir felsefi alt yapısı ve ironili bir dili vardır. Somuttan soyuta, soyuttan somuta yaptığı benzetmelerle, somut ve soyut fikirleri aynı anda birbirine yedirerek verebilir. Eşsesli (homonymie), eşanlamlı (synonymie) ve zıt anlamlı (antonymie) sözcüklerin anlatım zenginliğinden yararlanarak şiirinin anlam katmanını derinleştirir. Sade ve yalın olan dili, zaman zaman kullandığı deyimler ve argo sözcüklerle de günlük dile yaklaşır. Zaman zaman duygusal, zaman zaman gerçekçi bir söyleme sahip şiirleri, okurun beyninde görsel bir görüntü yaratmayı başarır. Yergi çoğu yerde kendini çok bariz hissettirir. Bir dil cambazlığı yaparak ara ara yeni sözcükler türetir, yeni ifadeler kullanır. Benzetme içinde benzetmeler yapar.

Şairin özellikle şiirlerinin şu izlekler üzerinde yoğunlaştığını görürüz: acı, ölüm acısı, dert, fani dünya, insan ve insan olabilmek, insan kalabilmek, amansız zaman, emek, sömürü, anamalcılığın acımasızlığı, iyilikle kötülüğün mücadelesi, bencillik ve benmerkezci yaşam anlayışı, hiç ölmeyecekmiş gibi yaşamının tuhaflığı, direngen birey, az da olsa aşk ve doğa. Şair ölürken bile kendi kalabilmek için direnmeyi bilen biridir. “Ölürüm ama suyumu bulandırtmam” derken (Budak, 2011, s. 16) buna işaret eder. Ona göre “ölümün neresinden dönsen yine ölümdür” (A.g.y., s. 38), bu nedenle hiç ölmeyecekmiş gibi dünya malına tapmanın ve insanları sömürmenin ne anlamı vardır. “Çeliği çatlatan sabıyla” (A.g.y., s. 18) bu haksızlıklara her zaman karşı durur. Her yanı şiir olan şair bunu şöyle dile döker; “Bir yanım maviye batık/ bir yanım kıpırdayamaz bir ayak/bir yanım uçsuz sonsuzlukta/bir yanım yaralı bir kuş/ emekler durur bir yanım...Bir yanım oturur barış barış/bir yanım tedirgin pusulasız/ bir yanım ölür bir avuç toprak için/ bir yanım hiç bilmez cepheleri/ sahipsiz durur bir yanım...”. Kitaba adını veren “Sular Susarken” şiiri, bir isyan şiiridir, şairin her şeye isyanı. Kendi olamamaya, giydirilmiş eğreti kişiliklere, haksızlıklara ve insanın çaresizliğine, zamanın amansızlığına. “Uykunun sesini açtırır”, “ezberci martılara yeni şarkılar öğretir”, “paslanmış zamanı kokulu sözcüklerle” dillendirir, “kendini zehirlemesini istediği kişiden bir de kıyı kıyı gezdirmesini ister”, “akşam serinliğinde sular susar”, “kendini kalabilmek için verili kendiyi terk etmek ister”, “renklerle oynanmasına yüreği razı gelmez”, “gözündeki ışık köze düşer”, ömrü yangın yeridir, “eğlenecek serinlik yoktur ömrünün kıyısında”. Zaman kududur, imge susar, acı delirir, bir çoban gibi rotasında sürükler tutkulu bedenini. İnsanın acımasızlığıyla ışıklar söner, acılar yükselir, çıldıran sular yine ters yöne akmaya başlar. Uyumanın uyanık kalmaya artık bir faydası yoktur.” “Gül gecelerine serserim düşler dananan” (A.g.y., s. 14) şair “yatırmaz hiç diz üstünde şefkatli gözlerini” (A.g.y., s. 13), “sevmez yoklukların her türlüşünü” (A.g.y., s. 15), “her yüklü yüreğine vakitsiz çöreklenir arsız acılar” (A.g.y., s. 17), “can gülüşleri nice dorukları ateşler” (A.g.y., s. 18), “bir ateş düşer tenine hesapsız, ekşi ekşi kokan”(A.g.y., s. 19), “çalıları ateşsiz tutuşturur” (A.g.y., s. 22), can verir sözcüklere yüreğiyle, beyniyle, diliyle Ekrem Budak.

7. Haydar Ergülen ve Eskişehir

Çocukluğunun kaybolmuş cenneti Eskişehir’i daima içinde arayan Eskişehir aşığı diğer bir şair de Haydar Ergülen’dir. 14 Ekim 1956’da Eskişehir’de doğdu. İlkokulu ve ortaokulu bu kentte, liseyi Ankara’da okudu. 1980 sonrası Türk şiirinin önemli isimlerindendir. İlk şiiri 1972’de bu kentte çıkan “Deneme” dergisinde “Umur Elkan” adıyla, ilk yazısı da aynı yıl Yeni Ortam gazetesinde “Mehmet Can” adıyla yayımlandı. Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü’nü bitirdikten sonra, kısa süre Anadolu Üniversitesi, İletişim Fakültesi’nde araştırma görevlisi olarak çalıştı ve sonra İstanbul’da Ajans Ada’da reklam yazarlığına başladı. Anadolu Üniversitesi’nde yayımcılık, reklamcılık ve Türk şiiri dersi verdi. 25 yıl reklam yazarlığı yaptı ve 2005’de Sosyal Sigortalar Kurumu’ndan emekli oldu. “İstanbul’da Üç Çiçek” (1983), “Şiir Atı” (1986) gibi dergilerin yayın kurulunda görev aldı. 1979’dan başlayarak Somut, Felsefe Dergisi, Türk Dili, Yusufçuk, Yarın, Yeni Biçem, Gösteri, Varlık ve Yazıkaya Şiir Yaprağı’nda şiirler yayımladı. 2006’da Eskişehir’de yayıma başlayan “Yazılıkaya” aylık şiir dergisinin ve Ocak 2007’de ilk sayısı çıkan üç aylık hapisane ve edebiyat dergisi “Mahsusmahal”ın yayın kurulu üyesidir. Boğaziçi Üniversitesi’nde şiir, AdSchool Reklamcılık Okulu Yük-

sek Lisans programında yaratıcı yazın dersleri ve Bahçeşehir Üniversitesi, İletişim Fakültesi'nde "Yaratıcı yazarlık" ve "Türk şiiri ve Şairler" dersleri vermektedir. Yurt içi ve yurt dışında çok sayıda şiir festivaline, etkinliklere, söyleşilere ve panellere katıldı. Yaklaşık 30 yıldır çeşitli gazete, dergi ve kitap eklerinde şiirler, şairler ve kitaplar üstüne yazılar yazdı. 1997- 2007 yılları arasında Radikal Gazetesinde haftada bir "Açık Mektup" köşesinde denemeler yazan şair, 2007–2008 tarihleri arasında da Birgün gazetesinde köşe yazısı yazdı. (bkz., Usgül, 2013, s. 112)

Şiirleri İngilizce, Almanca, Fransızca, Hollandaca, Korece ve Farsça dillerine çevrilen Haydar Ergülen'in şiir kitapları şunlardır: Karşılığını Bulamamış Sorular (1981), Sokak Prensesi (1990), Sırat Şiirleri (1991), Eskiden Terzi (1995), Kabareden Emekli Bir Kızkardeş (Lina Salamandre adıyla, 1996), Kırk Şiir ve Bir (1996), Karton Valiz (1999), Hafıza (Hafız adıyla, 1999), Ölüm Bir Skandal (1999), Keder Gibi Ödünç (2005), Toplu Şiirler: Nar (1. Cilt, 2000), Toplu Şiirler: Hafız ile Semender (2. Cilt, 2002), Yağmur Cemi (Seçme Şiirler, 2005), Üzgün Kediler Gazeli (2007), Zarf (2010) ve Kırmızı Kedi Yayınları'ndan çıkan iki kitabı Cümleten İyi Yolculuklar ve Dardını Anlatamayanlar İçin Ansiklopedi: Paradoks Diyalektika ve çocuklar için kızı Nar'a ithafen yazdığı, Serap Deliorman'ın resimlediği Nar Alfabeti (2012). A'dan Z'ye bütün harflere yaptığı bu yolculuk kitabının arka kapağında Nar'ın babası Haydar Ergülen şöyle der: "Nar Alfabeti'nde ilk kez yeryüzünde bir yolculuk yapmayı denedim. Kızım Nar'la birlikte çıktığımız bu yolculukta, insanı insan yapan şeylerin neler olduğunu öğrendik: Ağaçları, bitkileri, çiçekleri, meyveleri ve sebzeleriyle doğa... Kuşundan balığına, kedisinden atına, göğü, suyu ve toprağı güzelleştiren hayvanlar... Doğaya ve hayvanlara en güzel, çocukların diliyle teşekkür edebildim. Bu şiirli alfabe kızım Nar'a, onun Türkiye'deki, dünyadaki ve tüm yeryüzündeki arkadaşlarına armağan olsun" (Ergülen, Kasım 2012).

Her harften geçer şiir yazdığı bu kitabında, hem kızına hem kitaba adını veren "Nar" şiiri şöyledir: " Ne verimli harfmiş şu N/Çarşıdan alıyorsun bir tane/Eve geliyorsun bin tane.../Derken ben, sen düzeltiyorsun hemen/"Ama babacım, hani bir tanendim ben"/Elbette bir tanemsin, nar tanemsin/Biz senin adını Nar koyarken/Kızımız kırmızı saçlı olsun dedik, oldu/Hem de öyle bir ad koyalım ki simgesi olsun/Eşitliğin, çoğalmanın, bereketin ve doğruluğun,/Bir de renginden ötürü ateşli bir tutkuyu/Toplamışsın ki hepsi birin içinde bin nar gibi/Hem dışı güzel olsun hem de içi/Varlığın bize öyle güzel bir armağan ki/Küçük bir teşekkür olsun sana bu Nar Alfabeti" (Ergülen, Kasım 2012: sayfa yok).

Yazın yaşamı boyunca kaleme aldığı deneme kitapları ise şunlardır: Haziran, Tekrar (2000), Üvey Sokak (2005), Düz Yazı: 100 Yazı (2006), Eski Yazı (2008).

Haydar Ergülen aynı zamanda birçok önemli şiir ödülünün de sahibidir: Gösteri Dergisi İkincilik Ödülü ("Unutulmuş Bir Yaz İçin" şiiriyle, 1981), Halil Kocagöz Şiir Ödülü ("Eskiden Terzi" kitabıyla, 1996), Behçet Necatigil Şiir Ödülü ("Kırk Şiir ve Bir" kitabıyla, 1997), Cahit Külebi Özel Ödülü (Orhon Murat Arıburnu Şiir Ödülleri kapsamında, "Kırk Şiir ve Bir" kitabıyla, 1997), Akdeniz Altın Portakal Şiir Ödülü ("Kırk Şiir ve Bir" kitabıyla, 1998), Dionisos Şiir Ödülü (2005), Cemal Süreya Şiir Ödülü ("Keder Gibi Ödünç" kitabıyla, 2006) ve son olarak da Metin Altıok şiir ödülü. (bkz., Tüzün, Baran ve Büyükuysal, Mart 2007, ss. 51-59)

Büyük şair Nâzım Hikmet; “Boşlukta çürür kelâm/ topraktan gelmemişse/ toprağa dalmamışsa/ kökünü salmamışsa” derken, insanın içine doğduğu kültüründen ve ortamından beslenmeden hiçbir anlamı olamayacağını altını çizer. Bu anlamda insan kişiliğinin temellerinin atıldığı çocukluk dönemi, insanın bir ömür boyu içinde taşıdığı ve her zaman ulaşmaya çalıştığı kaybolmuş cennettir. Bu yüzden çocukluğumuzda yaşadığımız kent, ev, mahalle, sokak, okul ve arkadaşlarımız hiç çıkmaz belleğimizden. Adeta kimliğimizi oluşturan, bizi biz yapan şeydir bu evre. Şairlik mayasının Eskişehir’de tutmaya başladığı Ergülen de treniyle, ahşabıyla, tuttuğu takımıyla şairliğinde çok izler taşır bu şehirden.

Yazdığı eserleri ve aldığı ödülleriyle, Çağdaş Türk şiirinin köşe taşlarından biri olan Haydar Ergülen’in şiiri, özünden, kendi kültüründen, geleneklerinden beslenerek yeni bir bireşim ortaya çıkarabilmiş, dil işçiliği ve işlediği özgün izleklerle kendine özgü bir biçim yaratmayı başarmış son derece modern bir şirdir aynı zamanda. Fransız şair Paul Eluard’ın dediği gibi, onun şiirinde de “şiir yaşamın içindedir, şiir yaşamın hizmetindedir”. İnsanın kendi iç mevsimlerinde yaptığı bir iç yolculuktur. İnsana dairedir, yaşama dairedir, dile dairedir, doğaya dairedir. Haydar Ergülen’in şiiri çok katmanlıdır, kendine özgü bir tadı vardır, rengi vardır ve bu şiirleri adeta bir oyun havasında sunar bizlere. Kullandığı yalın dille yüzeysel şair olma riskini daima beraberinde taşıyan Ergülen, yarattığı bireşimle hiçbir zaman bu duruma düşmemiştir. Onun şiirinde özgür olma, özgün olma, birey olma duruşu vardır. Aynı zamanda çok usta bir dil işçisi olan şair, adeta kelimelerle dans eder, onları hamur gibi yoğurur, yeniden şekil verir. Kelimelerle sorgulayıp, işçilikle yontma becerisi ve bunu aşkla yapması her dizede hissettirir kendini. Betül Tarıman ile bir söyleşisinde söylediği gibi şairin; “Bana göre ne şiir cehennemdir ne de şairin hayatı. Kimi sayılarla uğraşılıyor bu dünyada, kimi başaklar olgunlaşsın diye yağmurun yolunu gözlüyor, kimi yolları sayıyor, kimi günleri, biz de kelimeleri sayıyoruz, onları ölçüp biçiyoruz. İsterseniz bir tür terzilik diyelim buna. Terzileri ne kadar seviyorsam şairleri de o kadar seviyorum. Bu demektir ki ikisini de çok seviyorum. Çünkü ikisi de köhne dükkânlarında تنها bir biçimde üretmeyi seçmiş insanlardan oluşuyor” (Tüzün, Baran ve Büyükuysal, Mart 2007, s. 61). Şair dil terzisidir kendi deyimile.

Haydar Ergülen, 14 Ekim 1956’da Eskişehir’de, kaportacı Kel Hasan usta ve ev kadını Nazlıgül’ün ilk çocukları olarak dünyaya gelir. İki kız, dört erkek, altı kardeşirler. Yaşamının ilk dönemlerini kendisi şöyle dile getirir; “Eskişehir’de Kurtuluş Mahallesinde büyüdüm. Uzun yıllar aynı mahal- lenin muhtelif sokaklarında kiralık evlerde oturduk. En uzun kaldığımız ev, Göçmenevleri’ndeki küçük evimizdi. Göçmenler, yerliler (Manavlar), Tatarlar, Çingeneler, Abdallar, Türkler, Kürtler, Aleviler, Sünnilerden oluşan bu semti “vatan” gibi sevdim. Alevi olduğumuzu bilirdim ama annemi bir göçmen kadını sanırdım, kırmızı saçlı, çilli, beyaz tenli Gül annemi ilkokulu bitirinceye kadar da “ablam” sandım, çünkü çok küçüktü, beni de 17 yaşında doğurmuştu. Garip dedem ve Nazlı baba- annem de bizimle oturlardı, babamdan başka çocukları yoktu. Dedemi ilkokulda yitirdim, baba- annemle 45 yılım geçti, beni ve kardeşlerimi annemle birlikte o büyüttü.” (Tüzün, Baran ve Büyü- kuysal, Mart 2007, s. 51)

Onun için çocukluğun geçtiği coğrafya bir paylaşım ve sevgi evrenidir. Yaşama bu kadar hoşgö- rü ve sevgiyle bakması, bitmez tükenmez sevgisiyle insanı, şiiri, doğduğu şehri ve ülkesini beslemesi

bu yüzdendir. Bir vefa örneği aynı zamanda şair: “İnsan arkadaşına benzer/ ve iyidir benzemesi/ arkadaşlığın da eski bir şehre/ hele usul sesliyse şehir, trenler de/ bölmemişse henüz arkadaşlığın sesini... Ben benzemenin iyi olduğu şehirlerden/ yani benzediğim ne varsa eskiden/ yavaş akan bir şehir, sakin kitaplar,/ su aziz ve biz büyüdükçe yeşil/ bir nehir, kuşları bile dalında yerli/ bir şehirden birden kanatsız uçtum/ kayıp ikizlerle dolu bir şehre düştüm/ baktım herkes benzersizin peşinde/ herkes kayıp arayan yok kendini/ anladım beyhudeymiş benzerimi aramak/ eski arkadaşlıkların payına bir damla bile/ gözyaşının düşmediği şehirde.” (Ergülen, 2005, s. 25)

Edip Cansever’in *Sonrası Kalır* (1974) adlı kitabında yer alan “Mendilimde Kan Sesleri” adlı şiirinde; “Ah güzel Ahmet abim benim/ İnsan yaşadığı yere benzer/ O yerin suyuna o yerin toprağına benzer/ Suyunda yüzen balığa/ Toprağını iten çiçeğe/ Dağlarının, tepelerinin dumanlı eğimine/ Konyanın beyaz/ Antebın kırmızı düzlüğüne benzer/ Göğüne benzer ki gözyaşları mavidir/ Denizine benzer ki dalgalıdır bakışları/ Evlerine, sokaklarına, köşebaşlarına/ Öylesine benzer ki/ Ve avlularına...” şiirinden hareketle “Günler Geçer... Şiir de Gezer Coğrafya da...” adlı yazısında Haydar Ergülen, “insan doğduğu yere benzer, insan dolaştığı yerlere benzer” diyerek, Eskişehir için şunları dile getirir; “Eskişehir barındırdığı tüm topluluklara sahip çıkmasını bilmiştir. Eskişehirli barış içinde, kardeşçe, sanki bir avluda oturur gibi, birbirlerinin yüzlerine bakan evler gibi komşularının yüzlerine bakacaklarını hiç unutmadan, bir arada oturmasını ve yaşamasını bilmişlerdir. Böyle bir görgü ve terbiye hâkimdir şehre. Ben buna “avlu duygusu”, “avlu düşüncesi” ya da “avlu ruhu” diyorum ve bunun Türkiye’deki ve Türkçedeki karşılığını da Eskişehir olarak görüyorum. Kısacası “avlu kültürü” de diyebiliriz buna... Şiirin yanı sıra düzyazılar da yazıyorum ve son yıllarda yazdığım hemen her türlü yazıda, ne yapıp edip sözü Eskişehir’e getiriyor, bir Eskişehir güzellemesi yazmaya çalışıyorum. Çünkü şiirlerimin ve yazılarımin kaynağında o biraradalık kültürü, barış kültürü, sakinlik kültürü ve bütün bunları içine toplayan “avlu kültürü” var. Ben o bir “avlu kadar küçük” ama yine “bir avlu kadar büyük, derin ve büyümlü şehirde doğdum, yetiştim, şiirimin kökleri de, varsa iyi huylarımin ve sakin olduğu söylenen mizacımin kaynakları da orada” (Ergülen, 2011, ss. 62-67). Şairin bizzat kendisi tarafından yapılan bu belirleme, onun şiirinin beslendiği ve şekillendiği ana kaynağı tespit etme açısından son derece önemlidir.

“Mavi Türkçesiyle” yazan Haydar Ergülen için Eskişehir; paylaşım, dostluk, arkadaşlık mekânı, yenilerin tersine vefalı, hayırlı bir şehir eskiliğiyle. Çocukluk, anılar, eskiye özlem, sığınılacak bir liman, eski ama kaybolmaması gereken bir değer, belki kısmen yaşanmamış bir çocukluk aynı zamanda. Bir eğretilemedir Eskişehir onun şiirinde: “Eskiden tren geçerci de şiirlerinizden/ yetişmeye çalışırdım nefes nefese/ Haydarpasha-Eskişehir-Ankara/ gittim geldim düz coğrafya/ bozkıra sayılsın mırıldandığım şeyler/ iyiyim, bir şeyim yok, daha n’em olsun/ kızıma bırakacağım taşradan başka” (Ergülen, 2005, s. 34) diyen şair, bizi davet eder çocukluğunun bu kaybolmuş cenneti Eskişehir’e: “Yine trene binseniz/ uzun uzun gitseniz/ Yine çarpıştırsak kelimeleri/ aşk yenildi hayal kimle beraber/ aşk gibi düşüyor kümeleri de/ şu benim efsanem eski es ki/ Eskişehirspor es be birader!/ Ben ondan öğrendim düşe kalka/ amatör kümede aşkla gezmeyi/ Eskişehir-Vefa maçlarını görseniz/ vefalı olurdunuz Eskişehir’e karşı/ nerde vefa, Eskişehir düşüyor/ ellerim donuyor, alkış üşüyor... Kasvet koynumuza girdi ve orada durdu/ buharımızla ısınan o koca çocuk/ meğer pek kısaymış

trenin çocukluğu/ Yine gelse o tren/ haşhaşlı çörek ve sıcak sahleple/ yine kandırsak onu/ Heyhat ne tren, ne çocukluk/ hiçbiri taşradan sökün etmiyor.” (Ergülen, 2005, ss. 35-36)

Görüldüğü üzere çocukluğuna büyük özlem duyan ve doğduğu şehre ve sporla ilgili olmamasına rağmen onun takımına aşkla bağlı olan şair, her fırsatta bunları dile getirir. Ölüm bile onsuz eksik kalır insanın yaşamında. Şairin deyimiyle; “Öleceği zaman hayvanlar gibi/ saklanmak istiyor ya insan/ saklanacak bir yeri olmalı/ aşka, çocukluğa, anneye, şiiire/ yoksa fazla gelir ölüm/ ve eksik ölür insan.” (Ergülen, 2005, s. 87)

Düz Yazı:100 Yazı (bkz. Ergülen, 2006, ss. 32-35) adlı kitabında şair, “Eskişehirspor ile Vefa” başlıklı yazısında büyükbabasından başlayarak günümüze kadar Eskişehirspor’la ilgili anıları derler ve yazının sonunda aşka gelip “Eskişehir Marşı’nı mırıldanan “Vefa’lılara, Hakikat: Şu Şair Tesellisi” adlı, uzun, otobiyografik şiirinden bir bölüm armağan eder: “aşk yenildi hayal kimle beraber/ aşk gibi düşüyor kümeleri de/ şu benim milli takımım/ Eskişehirspor, pes be birader!/ Ben ondan öğrendim düşe kalka/ amatör kalıp aşkı sevmeyi/ bu şiire derin katkısı olan/ hınzırca öyle profesyonel ki/ Eskişehir-Vefa maçlarını görseydi/ Vefalı olurdu dünyaya karşı/ nerde vefa, Eskişehir düşüyor!/ ellerim donuyor, alkış üşüyor...”

Şiirin terkinde biriktirdiği eski bir yeni yüz, bir ray, bir istasyon, bir ahşap, bir Es-Es, bir ev, bir büyük aile Eskişehir: “Sende denize inen bir sokak/ bende başkente giden bir ev/ eski duman, eski kömür, eski ray/ aramızdan güzel bir karanlık geçti” (Ergülen, 2006, s. 85) dizelerinde böyle dile getirilir.

Şiirinde her an kendini hissettiren geçmişe özlem ve halk kültürünün izleri onun dilinde ne güzel dizelenir: “Nazlı babaannem herhalde Hızır’dır diye/ geri çevirmezdi kapıya kim gelse/ ah, kimsenin kimseye el açmadığı o gamsız günler/ kapılar kapanmaktan utanırdı yolun yüzüne/uzak dilden usul bir su gibi akıp gelene.../ Bir de “el ağzıyla çorba içilmez” derdi/ mercimek, tarhana, yoğurtlu, anne kokulu/ o eski dili tercüme edemesem de hala/ sanki şöyle fısıldamış gibiydi can kulağıma/ sözü eksik bırakma içini yakar/fazla da söyleme her yere taşar!/ hem el aldım, hem yol aldım dedemden,/ bazıları el altında diye bakar şiire/ dedemse bir işaret vermişti bana-yitik-/ kelimelere yol ve sırrını çözene/ şiiri gösteren o işaretin ardına düşseydim eğer/ alınyazısı olurdu şiir bana elyazısı değil...”(Ergülen, 2006, s. 59)

“El ayak çekilince gece şiir denizine dalan tayfalardan” olan Haydar Ergülen için gece kutsaldır, doğduğu şehir kutsaldır, şiir kutsaldır, aşk ve kardeşlik de kutsaldır. Bunu görmüş, bunu öğrenmiştir atasından, dedesinden. “Üzerine el basacağım kutsallar içinde/ birinciliği hep şiire verdim ben/ birincilik yarıştırmayanlar arasında elbette/ aşk da kardeşlik de birinci gelir...”(Ergülen, 2006, s. 60) derken şair, bir insan yaşamında şiirin, arkadaşlığın ve sevginin olmazsa olmazlardan olduğuna işaret eder. Onun için şiir adeta bir “alınyazısıdır”. Şairin “ben”inin ifadesidir. Engin Turgut’a yazdığı “Aşkın Mektup Hâli” adlı şiirinde, şehirleri anlamlı kılan tek iyiliğin şiir olduğuna vurgu yapar; “Engin, aşkın mektup hâli/ ve çoook iyi hâlden ötürü/ arkadaşlık cezasına çarptırılmış şiirde/ öyleyse Prag damgalı bir zarfta/ bir Budapeşte mektubu yollayacağım ona/ bu kez “görölmüştür” diyece-

ğim,/ çünkü şairlerin şehirlerde gördüğü/ tek iyiliktir şiir/ hem şiir değilse nedir/ arkadaşlığın en güzel hâli,/ ve arkadaşlık değilse nedir/ şiirin ta kendisi?" (Ergülen, 2010, s. 46).

Şairin çocukluğunun kaybolmuş cenneti Eskişehir'i, gidip de bir daha dönemediği gurbetteki memleket olarak içinde geri dönülmez bir mevzii gibi taşıdığı görülmektedir; "Mektup bir ev, zarfın onun kapısı/ kapanınca açılır ardına kadar gurbet/ mektup bile bir şehir bulur kendine, bir adres/ sen çocuksun, büyüsün, büyür içinde/ kimsenin gidip gelmediği değil/ kimsenin gidip de gelemediği gurbet/ trenlerin gittiği değil, bozkırda/ turnaların uçtuğu değil, uzunhavada/ mektubun vardığı yer gurbet değil/ "Gurbet, Yavrum..." / bir daha dönemeyeceğin o eski şehir" (Ergülen, 2010, s. 47).

Şaire en çok dokunan, o yaşanmamışlıkları, yarım kalanları tamamlayamamaktır. Bedenen gidip geldiği ancak ruhen içindeki eksiklikleri tamam edemediği, aniden koparılıp alındığı şehirdir Eskişehir. Tadı damağında kalmıştır çocukluğunun. Şair kendine bir postane kurar kuşların özgürce dolaştığı sokakların gökyüzünden, kendi de bu postaneye memur olur, bakalım ne için; "Bir postaneniz olsun kuşların göğü çektiği sokaklardan/ Çarşamba Perşembe Galatasaray Sirkeci Eskişehir Ankara'dan/ siz de onun memuru olun sayın ki aşk memuru, şiir memuru,/ pul memuru, ayrılık memuru, ıssızlık memuru/ yüreğiniz de posta kutusu olsun ama anahtarı sizde dursun/ ara sıra açın bakın mektubum var mı pulum var mı gelmiş mi/ geleceği tutar belki de geçmişten herkesin hatırası zamansız gelir/ içinizden nasıl geliyorsa onlar da öyle ansızın gelir/ kelimeler avunmalık, mektupsa bir teselli kutusudur." (Ergülen, 2010, s. 115)

Ünlü Fransız deneme yazarı Montaigne "Ruhun derdi kendiyledir" der. Haydar Ergülen'in derdi de kendi "benistan"ıyadır. Yalın ama bir o kadar derin, derinlikli ve çok katmanlı şiirinin merkezinde insan ve insana dair her şey vardır. Haydar Ergülen, 1981 yılında çıkan ilk şiir kitabı Karşılığını Bulamamış Sorular'da, kitabın sonunda şairin kendi kaleminden yazılan kısa özgeçmişte Eskişehir'e büyük bir haksızlık yaptığını ve bunu 20 yıl sonra bir arkadaşının uyarısıyla fark ettiğini ve o günden beri de kendini Eskişehir'e affettirmeye ve çocukluğunu yeniden kazanmaya çalıştığını dile getirir; "İnsan işte, zaman zaman şımarır. Şımarık da insana özgüdür elbet, öyledir de, yine de en çok çocuklara ve aşka yakışır. Bazen bir şehrin de şımarttığı olur insanı, yeni gördüğümüz bir şehir, çocuk olduğumuz bir şehir, âşık olduğumuz bir şehir. Her zaman yeni değildir elbet bizi şımartan şehirler, bazen de eski bir şehirdir. Belki eski zamanların çocukluğu ve görgüsünden ötürü, şımarmayı neredeyse "ayıp" olarak gören bir kuşaktan geliyorum. İyi ki o kuşaktan geliyorum. Çocukluğumda ve ilk gençliğimde pek şımarıklık yapmadım. Çocuklukta yapmam gerekeni, daha sonra, gençliğimde yaptım ki ayıbın büyüğü de budur. Hayatımın en güzel çağlarını, çocukluğumu yaşadığım bir şehri övmek dururken, ben tam tersini yaptım ve o şehri, onunla birlikte çocukluğumu da bir bakıma inkâr etmiş oldum. Üstelik hayli geç bir yaşta yaptım bunu, 25 yaşında... İşte bugün bile okuduğumda yüzümü kızartan o "özgeçmiş"in utanç bölümü:"1956 yılında Eskişehir'de doğdum. Çocukluğumun bu kentin göğü, rengi, suyu ve kokusuyla pek ilişkisi yoktur. Bugün olduğu gibi o gün de odalardan sokaklara pek vurmazdım." (Ergülen, 2008, s. 25)

Aslında sokaklarla pek barışık olmadığını anlatmaya çalışırken çocukluğunu ve doğduğu kenti harcadığını yıllar sonra fark eden şair, her fırsatta bu hatasını düzeltmeye çalışır. Eskişehir'e böyle

gönülden bir bağlılığı vardır. Bu Eski Yazı kitabı da şairin kendini bağışlamasına bir vesile olması için kaleme alınmıştır. Şairin içine doğduğu şehre ait duyguları şairin dilinden şöyledir; “O eski şiir benim çocukluğumun şehridir, evet, Eskişehir’dir. “Asude bir bahar ülkesi” gibi hatırlarım onu her zaman. İçinden hem tren hem nehir geçmesine rağmen, ne tuhaf, bunlar kadar, hatta bunlardan da çok, onu içinden sessizlik geçen bir şehir olarak hatırlarım. “Odalardan sokaklara pek vurmayan” bir çocuğa bu sessizlik ne kadar da yakışmıştı oysa kıymetini bilememişim. İsteyen bir cümle olarak bilir sessizliğin kıymetini, isteyen bir cümlelerin kıymetini bilir gibi. Ben ikisini de bilemedim. Sessizliğin kıymetini bilmeden şiir nasıl yazılacaksa? Oysa şiir kelimelerinden, dizelerinden çok, sessizliğinden ve boşluğundan okunan bir şey değil midir? Öyledir ama, bunu anlamak için hayli yaş almak ve çocukluğu yeniden kazanmaya çabalamak gerekiyormuş. Çocukluğumu yeniden kazanabilirsem, o eski şehir de, şiirimi de kazanabilirim belki kim bilir?” (Ergülen, 2008, ss. 26-27).

“İnsan yaşadığı toprakların değil bir şehri, bir semtini bile seviyorsa, vatanını da seviyor demektir. Ben vatanımı sevmenin, bir semti sevmekle başladığına inanırım” diyen şairin çocukluğunun Eskişehir’i, onun için hep bir kabile duygusunu beraberinde taşır; “Çocukluğumun Eskişehir’i hep bir kabile duygusu yaşattı bana. Geniş bir ailemiz vardı, ama bir de o kabile vardı. Hepsisi de bir şehrin “sakin”i olmaktan önce, hayatın “sakin”i olan eski ve yeni komşularımızla içinde yaşadığımız o kabile.” (Ergülen, 2008, s. 27).

Haydar Ergülen için Eskişehir’in bir ruhu vardır. Düzyazıdan çok şiire yakın bir ruh taşır bu kent içinde. Herkesin bazı şehirlerde ortak olarak sevdiği özellikler vardır, onun sözünü ettiği bu şehrin kendine özgünlüğü ve özgünlüğü vardır, herkese ait olmayan, onu tek kılan. Şair, doğduğu şehir de böyle bir özellik bulur, “özel”dir onun için, çoğaltılmayan, herkese ortak edilemeyen, şairin kendi deyimiyle “ruhu ruhuna eski bir terzinin elinden çıkmış gibi tıpatıp uyan “sakin” bir şehir, Eskişehir” (Ergülen, 2008, s. 30).

Derin bir yaşam felsefesini içinde barındıran, sevgiden ve “yalnızlık ve sükûnet dolu” bir paylaşımdan beslenen bu çok katmanlı şiirlerin özsuyu Eskişehir ve orada yaşadığı çocukluğudur. Granada gibi bir kimliğe bürünmüştür Eskişehir onun şiirlerinde. “Şiir hep çocuk kalandır, büyümeyendir... Çocukluk arkadaşımı buldum şiirde” diyerek bizi Eskişehir’in masallarla, düşlerle dolu uzak tarihine götüren, “Bir zamanlar Eskişehir’de diye... Kılıçoğlu Sinemasını, Asri Sinemayı, Köprübaşını, Yediler’i...” gezdiren, zaman perdesini araladığımızda şairi bu mekânlarda mutlu eden, hüzünlendiren şeylere dokunmamızı sağlayan, kentin iç sokaklarına, yani insanın iç sokaklarına iyice sokulan Ergülen yine çocukluğunun geçtiği ahşap evi betimlediği “Trenler de ahşaptır...” şiirinde şöyle seslenir; “Eski ahşap evinizi saymayın/ sessizliği sokağa atmayın/ hastalar penceredir, ölümler çatı/ zordur kurmak yapısını bozmayın/ Ahşabın mırıldandığı iyilik/ eski alışkanlığıdır hayatın/ satmayın, kelime yapın ondan/ kelimedeki kiracı/ cümleden komşu/ çocuklara verirsiniz;/ varımız yoğunuz bu” (Ergülen, 2005, s. 37).

“Yolculuk insanı çok besliyor” diyen ve hepimizin sözcüklere ihtiyacı olduğunu düşünen şair Ergülen şiir ve kendisi arasında çok güzel bir köprü kurar ve “ben bir şiir toplayıcısıyım” der. “Dünyadan, insanlardan, hayattan, tabiattan, hayvanlardan, kitaplardan ve başka şiirlerden topluyorum

şiirimi. Şöyle düşünüyorum: Şiir bizi hakikate götürmez. Bir yolculuktur, bir arayıştır ama hakikate götürmez. Daha doğrusu oyun ve hakikat aslında diyalektik bir bütünlük içindedir. Belki Paradoks Diyalektika da böyle bir şeydir. Oyun yoksa hakikat de yoktur, hakikat yoksa oyun da yoktur. İkişi birbirini içselleştirir. Şiir de bunların ikisinin arasında gidip gelen bir şeydir. Bazen oyun yerine geçer, bazen hakikatmış gibi görünür ama olamaz. Çünkü hakikatin kendisi de bir arayıştır, şiir gibi, bir yolculuktur” (Ersöz ve Uzuner, 2013, s. 15).

8. Sonuç

Sonuç olarak, bir hayat treninin Eskişehir istasyonunda trene binen ya da gelip bir şekilde bu istasyonda inip, bu şehirde konaklayan şairlerimiz yürek sepetlerine topladıkları şiirleri tüm insanlıkla paylaşırken; doğdukları, büyüdükları, çocukluklarını ya da gençliklerini geçirdikleri, bütün hücrelerinde hissettikleri yerleri bu şehrin kendileri için ne anlam ifade ettiklerini de eserlerinde ya da dizlerinde ölümsüzleştirmişlerdir. Ürettikleri tüm bu eserleriyle söz konusu şairlerimiz, Eskişehir’in adına yaraşır bir şekilde hem Türk, hem de dünya edebiyatında kendi coğrafyalarını, kendi değerlerini, beslendikleri köklerini ve kültürlerini en iyi şekilde temsil etmektedirler. Bu açıdan, tam anlamıyla bir kültür elçisi görevini üstlenen şairlerimizden, bilimsel platformda yeni araştırmalara konu olacak yeni kitaplarını bekliyoruz.

Kaynaklar

- Andaç, F. (Ekim 2011).** *Geçen Zamanın İzinde: Kentler (Kent/ Kentlilik Bilinci, Yol/ Yolculuk Üzerine Denemler)*, İstanbul: Heyamola Yayınları.
- Batur, E. (2004).** *Mürekkap Zaman*, İstanbul: Sel Yayınları.
- Budak, E. (Mayıs 2011).** *Sular Susarken*, İzmir: Etki Yayınları.
- Budak, E. (Mayıs 2012).** *Acı Kanı Kamçılar*, Ankara: Ürün Yayınları.
- Budak, E. (Mayıs 2012).** *İsyan Bastı Yüreğimi (Dörtlükler)*, Ankara: Ürün Yayınları.
- Büyükmeriç, E. (Ekim 2006).** *Midas’ın Serçeparmağı’nın Yaradılış Öyküsü, II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyum Kitabı*, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, ss. 815-819.
- Büyükmeriç, E. (Aralık 2006).** *Yazılıkaya Dergisi*, 60, Eskişehir.
- Büyükmeriç, E. (15 Şubat 2006).** *Sakarya Gazetesi*, Eskişehir.
- Büyükmeriç, E. (2009).** *Bozbidik*, İstanbul: Kaynak Çocuk Yayınları.
- Büyükmeriç, E. (Nisan 2009).** *Dağ Yolu, Eski Yeni Dergisi*, 35.
- Büyükmeriç, E. (Nisan 2011).** *Kanatlı Düşler, Resimleyen: Serap Deliorman*, İzmir: Tudem Yayınları.
- Büyükmeriç, E. (2012 a).** *Yazılıkaya Şiir Yaprağı*, 60, Eskişehir.

- Büyükmeriç, E. (2012 b).** *Yergök*, İstanbul: Logos Yayınları.
- Demirdelen, D. (Ekim 2011).** Kırık Zihinler Sahafı. *Varlık Dergisi*, 1249, 105-106.
- Demirdelen, D. (7 Ocak 2012).** Kanatlı Düşler, *İstikbal Gazetesi*, 4.
- Emeç, R. (Eylül 2005).** *Ertelenmiş Düşler Kitabı*, Eskişehir: ATM Kitap Dağıtım, Yayın ve Kültür Hizmetleri.
- Emeç, R. (2011).** Erzincan'da doğmuş "Eskişehirli" Bir Şair: Cemal Süreya. *Eski Yeni Dergisi*, 3(25), 45-46.
- Emeç, R. (Ocak 2011).** *Kırık Zihinler Sahafı*, Ankara: Alter Yayıncılık.
- Emeç, R. (Mayıs 2013).** Bakışsız Gece, İstanbul: Komşu Yayınları:1557 Yasakmeyve: 113.
- Ergülen, H. (Eylül 2002).** *Hafız ile Semender, Toplu Şiirler II, "Eskişehir"*, İstanbul: Adam Yayınları.
- Ergülen, H. (Şubat 2005).** Keder Gibi Ödünç, *Yasakmeyve*.
- Ergülen, H. (Şubat 2006).** *Düz Yazı: 100 Yazı, Deneme*, İstanbul: Merkez Kitapçılık Yayıncılık.
- Ergülen, H. (2008).** *Eski Yazı, Deneme*, İstanbul: Turkuvaz Kitapçılık Yayıncılık.
- Ergülen, H. (Ekim 2010).** *Zarf*, İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınları.
- Ergülen, H. (Ocak 2011).** Günler Geçer... Şiir de Gezer Coğrafya da. *Varlık Dergisi*, 1240, 62-67.
- Ergülen, H. (Kasım 2012).** *Nar Alfabesi. Resimleyen: Serap Deliorman*, İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi.
- Ersöz, S. ve Uzuner, H. (4 Nisan 2013).** Haydar Ergülen Çalışıyor, *Cumhuriyet Kitap Eki*, 1207, 14-15.
- Gökdağ, D. (Haziran 1997).** *Dünden Yarına Şiir Seçkisi, Eskişehir Habitatı Kültür Sanat Kozası*, Eskişehir: ETAM A. Ş. Matbaa Tesisleri.
- Günbaş, A. (Nisan 2009).** *Sepetimde Şiir Var*, Ankara: Hayal Yayınları.
- Gürbüz, E. (2010).** *Erol Büyükmeriç'in Hayatı, Edebi Kişiliği ve Eserleri*, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yayınlanmamış Lisans Bitirme Tezi, Danışman: Prof. Halil Buttanrı, Eskişehir.
- Kağıtçı, S. (Haziran 2013).** Rahmi Emeç, "Yaşamın Artan Sancısı Karşısında, Şiir Hepimize Merhem Olsun" (Söyleşi), *Objektif Dergisi*, 7(64), 44-46.
- Kırlı, E. (2011).** Eskişehir Vilayetinin Kuruluşu Sürecinde Nüfus Kaynakları. *Eski Yeni Dergisi*, 3(25), 18-21.
- Özdemir, E. (Eylül 1999).** *Yazınsal Türler*, Ankara: Bilgi Yayınevi.

- Sezer, S. (Ekim 2002).** *Bir Annenin Notları (Seçme Şiirler/ 1964-1991)*, İstanbul: Evrensel Basım Yayın.
- Sezer, S. (2011).** *Akşam Haberleri*, İstanbul: Evrensel Basım Yayın.
- Usgül, U. (Mayıs 2012).** *10-13 Mayıs 2012 Uluslararası Eskişehir Şiir Buluşması Armağan Kitapçığı*, Eskişehir: Tepabaşı Belediyesi Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü, Aktüel Ofset.
- Usgül, U. (29 Mayıs- 02 Haziran 2013).** *29 Mayıs- 02 Haziran 2013 Uluslararası Eskişehir Şiir Buluşması Armağan Kitapçığı*, Eskişehir: Tepebaşı Belediyesi Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü, Aktüel Ofset.
- Topyıldız, Ö. (Haziran 1998).** *Eskişiir*, Eskişehir: Milli İrade Gazetesi Matbaası.
- Tüzün, A., Baran, A., Büyükuysal, Y. (Mart 2007).** *On Altın Şair (Altın Portakal Şiir Ödülleri 1997-2006)*, Antalya: Altın Portakal Kültür ve Sanat Vakfı Yayınları.